Nr. 20. | HAMICPE | שנה שניה.

מחיר החתימה:

באוסטריה-אונגריה:
לשנה . . . . . . 6 כתרים
לחצי שנה . . . . 3 „
לרבע . . . . 1.50 „

באשכנז:
לשנה. . . . . 7 כתרים

ביתר הארצות:
לשנה 8 כתרים — 8.50 פראנק.

האדרסה לבית המערכת ולאדמיניסטרציה:
„Hamicpe“
ul. Św. Sebastyana 32, Kraków.

המצפה

עתון שבועי
לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים
יוצא לאור בכל ערב שבת

מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים לפי גדל השטח.
ברכת מז"ט חצי הכתר. בראש הגליון שני כתרים.
גליון בודד 12 הלר.
מכתבים בלתי חפשים לא יתקבלו. כ"י, שלא נדפס, לא יושב לבעליו. המשנה מקומו עליו להוריענו מיר לא רק שם מקומו החדש, כ"א גם שם מקומו הקודם.
מחיר שנוי אדרסה חצי הכתר.

קראקא, י"ר אייר תרס"ה. | גליון כ׳ | Kraków, 19 Mai 1905.

ההתכוממות הגדולה.

מבט היסטורי לל"ג בעמר.

הרומי כבר הגיע לשיא תקפו, תחתיו הדך עמים בלי ספורות, כל העולם התרבותי סר למשמעתו ויזדעזע לפני שבט מלכותו. על ראשו מתנוססות צפירות נצחונות מן נהר פרת עד נהרי דונאי ורינוס. את מטרתו כבר השיג הרומי ותבן חייו נתרוקן והוא תועה בלי מגמה, בלי שאיפה לתכלית. נסתלק ממנו האידיאל של הלכידה התמידית, פרח ממנו הרצון להתגבר, להדכיר תחת רגליו את העמים החפשים ולדכאם והוא נותר בלי מטרת חיים. תרבותו כבר התנוונה, מוריו היונים ירדו לעברים או לשבירים שוקקי ממון. מקור הרוחניות של רומא, המעין, שממנו נבעה תרבותו, נרפש. החכמה והאמנות מתקלקלות; הם לא יוכלו לתת שקוי רענן ללשד עצמותיו, להחיתו ולהכין את צעדו. מחוסר כוכב מורה דרך שועה הרומי אל אמונות ההבל של עמי המזרח, את חייו נעדרי-מטרה הוא מבקש לשבר בילדי דמיון. משכן לכל עצבי העמים הנכנעים, הקציע הרומי בהיכל הקפיטול עוד בימי הרפובליקה; אולם אז לא עניינוהו עדיין, לא שם לב לאלילים הזרים, כי רק למטרתו, לכבושיו, היה מבטו מכוון. אך בימי הקיסרים, כאשר הלף אידיאלו, בתעותו בדרכי החיים, שת לבו להזיות אסיא, פנה לתורת כהניהן, למען מלאות את נפשו הנבוכה. בקסמי המגים וסודות עבודתם הוא שוכח את הריקניות שבחייו. כאשר הסר להרומי מתג, לבלום שרירות לבו, כאשר נעדר ממנו נתיב סליל בו ילך ובהלקח ממנו התעודה היחידה, שהיתה לו בחייו, הוא תועה, משתובב, מתקלקל ואובד בהבליו. הטעם האסתטי, שרכש מהיונים, פוחת והולך עד השחתו כליל, רגש האמנות גורע ופס. ממדעו יתעופף כל רעיון פילסופי, פילסופותו ירדה לסופיסטיקה. אין זו אותה הסופיסטיקה מימי סוקרטס, סופיסטיקה של פרוטגורס, של גורגיס; הסופיסטיקה היונית הקדמונית, למרות רמאותה וחסר המוסר, היתה סימן של התפתחות, של חיים, אם גם שובבים, חרצן בריא נמצא בה וגם עשתה פרי, בעשיתה את הפילוסופיה לאוניברסלית. ואולם הסופיסטיקה הרומית הסומכת רק על צלצול מלים ריקות וצנומות, שמטרת כל פעולתה היא רק להבריק ולסמות עינים היא רקובה כלה, אכולת עש עד היסוד, בה כבר נראה אחד מסימני גסיסת רומא. לפנים בימי פריחת רומא, בשאפה אך להכניע ארצות, איזה הוד נאצל היה חופף עליה, איש זרוע בריא וטבעי מעיר איזו רגשי הוקרה. התרבות, שקבל הרומי במאות האחרונות של הרפובליקה, אם גם שלמה לא היתה, אם גם לא הועילה להיטיב את מזגו, נאה ונהדרה היתה. אף שלא היתה על מרום השגשוג, עוד בריאה בבמה פנים היתה ומוכשרה להתפתחות. גדולות בתרבות לא הראה הרומי מעולם. ואולם עתה גם הקמץ של חיים ויופי שנחל, גז ממנו. מכל ההדר לא נשאר לו רק בלויי סחבות רק נפתולי האתלטים והתגוששות פריצי חיות עם שבויי מלחמה. מן התשוקה למלחמה, ומן התרבות נשארו רק סופיסטיקה עקלקלית ותפלצת אמנותית. שעשועי הרומי הם הקרקס, אנחת הגלדיטורים המטורפים זמרה נעימה היתה לו. הרומי חש ענג נפלא, ברסוק חית-יער אבריו של שבוי מלחמה. דם הנרצחים שובב מעט נפשו המשועממה והבטלה, השביע לזמן קצר את עינו האכזריה הפראית. הרומי של הקיסרים היה חתום בכל הופעות רוחו בגושפנקת דֶגנֶרציון, שאין לה תקנה.

ואת אותות הרקבון הטביע אז הרומי על כל העמים שהכניע. מאופי נפשו האציל על כל יושבי ממלכתו. רק עם אחד יצא מן הכלל; העם הקטן, אשר יד הירדן מתחת להררי לבנון, מאן ללבוש את הצורה הזאת. והרומי לא יכל נשוא, שימצא בארץ ממשלתו עם אחד שונה ממנו לגמרי עם נפרד מהשפעתו ומתעב תרבותו, מלגלג לאליליו ומתימר כבחיר אלקים. זאת מרגיזה אותו ומעוררה קצפו נגד הקבוץ השונה הזעיר. כבר טציטוס, הורציוס ויובנליס מלאו שחוק פיהם על היהודים, לעגו לעצמיותם, שמו את הסטוריתם מטרה לחצי מהתלותיהם, ובשוטי ההתול יסרו את מנהגיהם. עריצות רומא כבר השמיד את צל מלכותם, טיטוס כבר האביד את שארית גבורתם ויגזול מהם את העמידה ברשות עצמם. אך את היהודים לא הכחיד בכל אלה, רוחם לא נתן להכחד. הרוח הזה, תרבות ישראל, היתה בלי אותו הברק החיצוני המופיע

פיליטון.

ל"ג־בעמר.

מאיר'ל הקטן לא היה מעולם ביער הירוק. בשבתו לפנות ערב על האצטבא לפני הבית או בלכתו בשבת אל ביהכ"נ עם אביו, הוא מביט הצדה אל ההר, מקום היער השחור, לא רחוק מן העירה. ימים רבים לא ירע מה הוא הכתם השחור, אשר משמאל לעיר למעלה. אך פעם, בשבתו בקיץ עם אחותו הבכירה לפני פתח הבית הפסיק פתאם את משחקו וישקף על פני הרקיע וישאל: „מה הנה הנקודות המבריקות שם מעל ראשינו? „המה הכוכבים", בארה לו אחותו. „והשחור שם הרחק בקצה הרקיע מה הוא?" שאל מאיר'ל בהורותו באצבעו אל עבר היער. אז הגידה לו הנערה, כי שם יער גדול ויפה, שם עצים ירוקים רבים מאד, הכל שם ירוק ורק מרחוק הם נדמים כשחורים. בקיץ הכל ירוק, כהמטפחת הירוקה של אמנו ובחרף לבן, כזקנו הארוך של זקננו. שם פרחים אין מספר, מרהיבי עין, שם צפרים נחמדות משמיעות זמירות בלילה, שם רמשים מפליאים, מקפצים ומנתרים ודאים באויר, לא תשבע עין מראות.

מאז והלאה הוסיף מאיר'ל מדי לכתו ברחוב, להשקיף אל ההר. לפעמים ראה לפנות ערב אש גדולה בוערת שם מעל העצים בכמה גונים והאש מתפשטת ופורשת בדים ארוכים יפים ונחמדים על פני כל הרקיע והמראה מה נהדר! מה מפליא! פלאי פלאים! היער בוער באש הגדולה ואיננו נשרף. בלילה מראהו אמנם כאוד מצל מאש וכבקר ישוב הגון הירוק לאיתני. לתמהונו הגידה לו אחותו, כי היער איננו בוער באש וכי אין שם אש כלל, רק השמש שוקעת שם ומצביעה בקרניה את הרקיע בצבע רקמתים. מאיר'ל לא האמין לה עד שיהיה בעצמו ביער ובעיניו יראה את המראה הגדול. ולבו הצעיר התחיל משתוקק ונוה אחרי היער. הרבה בקש ויתחנן ויבך בדמעות שליש, כי יוליכוהו היערה והמיד נחמוהו, כי אחרי הפסח, באשר יתחיל ללכת אל ה„חדר", יוליכוהו שמה בל"ג-בעמר עם חבל רעיו.

ללכת אל החדר לא התאוה מאד ובכל זאת צפה בכליון עינים ל„אחר הפסח" וישמח באשר הגיע לימים ההם, בבוא הבלפר בפעם הראשונה להוליכו ה„חדרה". בחדר היה צר לו ויתעצב ויתאו למרחב. שם מצא „רבי" קפדן, רבנית מקללת, בלפר צוכט בסתר. היה ימים, שמאן ללכת אל החדר, אבל בחזק יד הוליכוהו שמה וכל נחמתו היתה, כי בקרוב יהיה ל"ג-בעמר משאת נפשו וילך היערה ויראה את האש הגדולה ואת העצים הירוקים.

חבריו הגדולים ממנו ספרו לו, כי אשתקד בל"ג בעמר נסעו כלם יחד בקרון עם הרבי והבלפר היערה. לכלם נתן הבלפר קשת ויורו בו. וכי שם טוב ונאה כל כך. שם ירוצו הנערים כנפשם, יקפצו על הגבעות, יתגלגלו בגאיות בתוך הדשא הירוק, יקטפו פרחים יצורי „סוסי משה רבינו", יעשו מלחמה, יעשו מה שלבם חפץ והרבי אינו מקפיד והבלפר אינו צוכט והרבנית המקללת אינה שם. וצרור מאפה-התנור ובצים ועדשים ובקבוק מי-תפוחים לכל נער. האח, מה טוב ומה נעים שם!

ותקות מאיר'ל לא נכזבה. ל"ג-בעמר בבקר בא הכלפר ובידו קשתות ויושט לו אחת מהן בחן ובחבה. אמו נתנה לו ביצה מבושלת ועדשים שלוקים. ובאשר הוליכהו הכלפר החדרה בשרהו בקול רך, כי היום ילכו הנערים היערה ל„ל"-בעמר".

אחר הצהרים, באשר התקבצו כל הנערים וצרורותיהם בידיהם בא ברעש הקרון של בערל בעה"ג עם סוסתו הצולעת. הילדים הקיפו סביבותיו כזבובים. כלם רוצים לשבת אצל בערל, למען יתפשו מעט ברסן. אך במקום החשוב הזה תפש הבלפר עם שני הנערים הגדולים, והקטנים נשארו בתוך הקרון צפופים כדגים מלוחים בחבית באופן, כי הרבה רגלים תלו מחוץ לקרון. עצמות הילדים התפקקו, זה כואב בצד וזה בשכם, ובכל זאת הכל שמחים. ואל הדחק הזה נרחק גם הרבי ותגדל השמחה יותר, אף שזקנו המסובך דקר בעיניהם. בערל קבל על עצמו, לשמור את כל

ברומי, אולם גם בלי אותו הסם הפנימי המכלה גרעין של רומי. העם הזה, מחוסר הצבעים הצועקים, היה עוד חי, גדוש אידיאלים, מסולם ההתפחות עוד לא ירד, הוא התנשא אז ויגדל שנית ברוחו נצני רוחו הנשגבים, חכמי המשנה פרחו בימים האלה, עתיד גדול היה מוכן לו. ועל הרוח הנפרד הזה היה הרומי בוער בחרונו. בקצף פראי גזר, כי כל אשר במלכותו ישא הותם אחד שוה או יהדף לתהות האפס.

ששים שנה אחר חורבן הבית ישב על כסא רומא הקיסר אדריאנוס. הקיסר הזה היה מלומד, אחד מגדולי חכמי זמנו, פטרון הספרות והאמנות. הוא היה מופת זמנו, בו משתקפים כל מדות בני דורו. לאדריאנוס חסר טעם ספרותי, הוא בחל בטובי התרבות היונית, מאס בהומירוס ואפלטון, ואפילו וירגיליוס הרומי, הקרוב אליו, לא מצא חן בעיניו. אדריאנוס הוא סמל הקלקול הרומי. הוא היה מבקש מטרה לחייו. כל ימי חייו היה נוסע בארצות מלכותו ומבקש. הוא התחבר במסעיו אל המסתורין העלאוזינים, הוא למד את תורת המוזאום, המערבת את שריד חכמת יון עם הגות רוח מצרים, הוא הבין את כל מדעי העמים, וידע את מחשבותיהם על דבר יצירת העולם, תכלית האדם וערך החיים. אך כל אלה לא הספיקו לתת לו אידיאל, לבאר לו את מהותו והמטרה לאן ישאף, לאן יטה את פעולותיו. אדריאנוס היה מתהולל ומשתגע מבטלה. את אהובו המת, את העלם היפה אנטינואוס, עשה לו לאלוה. בתי-מקדש הקים, מזבחות ערך ופסילים הצב. עולם נובל היתה רומא, עולם חולה בגוף ונפש והולך לגוע.

ולמצב המשחת הזה בקשו הרומאים להוריד את ישראל, להכניס בהם רעל האלילות. קרוב לחרבות ביהמ"ק הציב אדריאנוס מזבח ליופיטר אליל רומא. שם ירושלים שנה „לאליה קפיטולינה". הוא לעג ליהדות יישנאנה ויהפוין להאבידה. הקל בכה ישראל, זלזל בערך המוסרי של המחזיק באידיאל ומגין עליו בכל התאמצות כחו. למראה העריץ ההודר ללב האומה, התעוררה כל האנרגיה הכמוסה בקרבה ותתלקח באש קדש, ותלהט את גדודי הפורץ השחצני ותשב אחור את צור הרבו. בגאוה הרים העם את קומתו נשא את ימינו ויט את אגרופו אל מול מחלל קדשיו, השליט, האדיר בתבל. היוגב זנה את מחרשתו, הנוקד נטש את עדר כבשיו, הסוחר פנה עורף להנותו, הלמדן עזב בית מדרשו, כל שכבות העם התקוממו כגוף אחד. בהתקוממות הכללית לא אחרו צעדיהם גם אנשי הרות, עליהם מסך רבי עקיבא רוח גבורה, ומספסלי בתי תורה שנים עשר אלף זוגות תלמידים נטו אשוריהם אל שדה המלחמה. כגבורי קדם נאזרי עוז רוח יוצא מגדר הרגיל התגוששו שכני הירדן עם מלומדי מלחמה, עם אדוני כל התבל. בראש הלוחמים בעד כבוד ישראל היה הגבור שמעון בר כוכבא. הוא הכה אחור את לגיונות רומא האדירים וילכד מבין צפרניהם את כל ארץ הירדן. הנשר הרומי האדיר נלחם שלש שנים ומחצה בתולעת היהודית. וכאשר לא היה לאל יד הרומי לנצח את העם הזעיר הנבזה בעיניו ויקרא אדריאנוס את הגדול בשרי צבאיו, את האבזר המדכא ברברים יוליוס סברוס מבריטניא הרחוקה ויסיע את לגיונותיו הרבים והעצומים. ולהנטל הכמותי עלתה בסוף להנק את תנועת החפש. לא הכשרון הרומי והגבורה גברו חילים; הילים גבר רק הכבד המספרי, רק המעמסה של ממלכה ענקית. הרומי לא הכניע, לא נצח את ישראל, ולא הכחיד את רוחו אך כתת את הזעיר בגדלו האיתני, וידו קצרה מהשחית את תרבותו הגדולה. כבוש א"י עלתה לרומאים במחיר יקר יותר מדי, כל שעל אדמה קנו בדם רב. בעד כל רגב קרקע מסר היהודי את נפשו, כי אז ידע היהודי להוקיר את עצמו. בלי נקמה בהורגו ושודד לאומו לא רצה היהודי להפטר מן החיים. השרידים נדדו מפני חרב רומא ויגלו למרחקים ובלבם האיר האידיאל של דתם כנר תמיד הלאה. ובתוך היפתיים השואגים לטרף עלתה לנרדפים הרפים לקים אור היהדות ולשמרו מהכבות, בעוד שהרומי הלך בלי אידיאל וינבל. ארבע מאות שנה אחר חורבן הבית, כאשר יסד ישראל יסוד חזק ואיתן לקיומו — את התלמוד, התפוררה ממשלת רומא ותגוע ולא יספה קום, והעם הקטן הנענה, היהודים הלחוצים, העשוקים והמגורשים התפתחו הלאו ויעמדו בתוך סערות ארופה בסלע קים לנצח.

מן הפסח עד העצרת או עד הל"ג בעומר אנו מספידים את הלוחמים הקדושים, שמתו בהגינם בעד היהדות, מעריצים אנו את זכרון הגבורים האלה, שבעד נשמתם הלאומית הרפו את נפשם למות וישפכו את דמם כמים, שבעד נשמתם הלאומית הרבו להכות את הרומי ויפלו אחר נקמם בו.

הגלות והלחץ של אלפי שנה גזלו את העוז מהיהודי, הרכו את לבו וילמדוהו לרעוד לפני מעיקו. את יהדותו לא חדל היהודי בגלות לחבב, בימי הבינים התגברה האהבה עשרת מונים ויוסף למסר את נפשו בעד תורתו, אולם בלי אותו ההוד של גבורה, בלי הגאוה של בני מלכים שגלו. את עוזם מני קדם שכחו הנודפים בגלות, לא זכרו את התמונות הנשגבות מימות בר כוכבא, המה מסרו נפשם למות כשיות נדחות, מבלי נסות להגן על נפשם פשטו צוארם לטבח. אף אבדו את עצמם לדעת מפחד העריץ. מן הפסח עד העצרת, בזמן הזכרון ללוחמי בר כוכבא, נכרתו בשנת תתנ"ו ובזמנים שונים אחרים רבבות יהודים, בלי התנגד ובלי הגן על עצמם. כלם נשחטו כארנבות או הרגו את עצמם לשמע הגהת אויב. גאות ישראל ועוז רוחו תמו, ואולם גם אז נר היהדות לא דעך. כמו את כל רודפיו וצריו, כן את נוסעי הצלב האדירים עם ממשלותיהם הכבושות באסיא, בלה ישראל ואחרי השפלות הארוכה מתעורר הוא עתה לחיים לאומיים חדשים וזוכר את תקופת הזהב, את ימי נעוריו, אשר בהם שגשג ובתורתו ועוז רוחו שוה תמהון על התבל, הוא מתחיל להכיר ערך עצמו, הוא מקיץ מהתעלפות וחסר אונים ומתחיל להוקיר את חייו האנושיים ואת כבודו הלאומי ואינו רוצה להיות הפקר לכל אדם כצפור שמים, צפוי לכל רוח מצויה. הרדיפות לא כלו עוד ובעיקרן לא נשתנו, אולם הנרדפים קבלו שנוי גדול, אינם רוצים לסבול עוד כאלמים את מכותיהם, את ההתעוררות הזאת של הרגשה והגנה בעד עצמם הראו אחינו ב ה ו מ ל לפני שנתים, ועתה ב ז י ט ו מ י ר ובערים אחרות הוסיפו להפליא ביתר עוז. היהודים הפחדנים, שנענעו לפנים בראשם על כל גל וגל, שעבר עליהם, שברתת הניחו את ראשיהם תחת המעצד בלי נקוף נגד המרצה אף באצבע הקטנה, הם מזכירים לעצמם היום את אבותיהם הגבורים, את בר כוכבא ונדודיו העזים, והם מתנשאים כצאצאים ראויים של אבותיהם הקדמונים נגד הפורעים. אם היפתיים מפילים חללי ישראל ומקפדים את חייהם, אז תהי הנקמה ותקוב את ההר! היהודי הלאומי פסק מהיות העלוב המוכה, שרק רחמים יוכל לעורר. מוזקף עתה ישראל כתובע הוקרה בפעולתו המגינה, מנאץ הוא הפוליטיקה של בקשת רחמים מהאויב. לא כאורח נצחי נדכא ושה יתיחס מול מכיו, הוא יקום נגדם בארי מוקף מצ'דים. ישראל מרגיש את עצמו בלאום הגון, מחזק את רוחו ותרבותו ולמטרתו הנצחית לארץ מזרח השמש, יחתור לנוה הרחק מהנביהה הפראית של היפתיים. הנביהה לא תסוף עד סוף כל הדורות, אבל ההוקרה שנוכל לרכוש

הצרורות ויתן פקודה: הלאה! הקרון זז ממקומו ובערל המתהלך לפני הקרון התחיל לאכל מן הצרורות ולשתות מן הבקבקים.

וויאָ! קרא הבלפר ואחריו כל הילדים פה אחד. והקרון התחיל מתנודד ומקשקש ובכל קשקוש וקשקוש התפרקו אברי הילדים וזקן הרב דקר בעיני מאיר'ל, היושב בחיקו. בכל רגע נשמע קול „אוי!" פעם מצד זה, פעם מצד זה. כקרון מלא אווזות עבר הקרון המלא צעקות ופטפוט, בכי ושחוק גם יחד והתקוה הנעימה מלאה את הלבבות התמימים, כי עוד מעט ויגיעו אל היער ושם מה יפה, מה נעים, ירקרק, חפשי, מרחב-יה! ומאיר'ל חובק את חיק הרבי, הוא אוהבו עתה כל כך כמו את אמו. הוא מגפפו ומלפת זרועותיו ורוצה לנשק את קצות שערות זקנו הקשות והדוקרות, הנוגעות בשפתיו.

הקרון עבר כבר על פני ביהכ"נ, הנה הוא לפני המרחץ, הנה פסק פתאם הקרון לקשקש ולנוד— הוא עובר עתה על גשר העץ הרך ובא אל מחוץ לעיר אל שדות רחבי ידים ואל מרעות דשא, פרות ועזים רועות ונער רועה מזמר ושורק. הנה עולם חדש נגלה לפני הנערים המתפלאים. הלאה מלאו את הלבבות דמיונות משונים והרהורים זרים ומעציבים, בית-הקברות עם מצבותיו הלבנות נשקפים מתוך סבכי העצים ונער גדול מאחיו מספר, כי שם נקברה אמו בחרף הזה והרבי הקריא אותו קדיש והכל בכו והחזן זמר בקול עצוב „אל מלא רחמים". כל הילדים הביטו אל מקום הקבר החרש ודמעות נראו בעיניהם. אך קול נשמע מפי בערל: הנה מבוא היער וכל הילדים התעוררו מהרהוריהם הרעים ויפשטו צואריהם בגיל, להשקיף אל מבוא היער החביב. . . עוד מעט, מעט...

פתאם התחמקה השמש ורוח סערה מנשבת. הילדים הביטו השמימה והנה חשך! כל הרקיע התקדר בעבים. השמחה נשבתה, הפנים הצהלים קדרו ובטרם הגיעו אל מבוא היער והנה רעמים וברקים וגשם שוטף. בערל הפך את הקרון וישיבהו מהרה עד בית שומר ביה"ק, להמתין שם עד שיחדל המטר. רטובים וחרדים ירדו הילדים מעל הקרון ויבאו אל בית „יהודי הקברות". כלם מביטים השמימה, מצפים בכליון עינים לפסיקת הגשם. אך לשוא. ועל הלבבות הקטנים באבן מעמסה — השבית אלקים את ל"ג-בעמרנו, מה חטאנו היום ומה עוינו? „אסור להרהר אחרי מדותיו של הקב"ה, נשמע קול הרבי, הגשם מביא ברכה".

ובערל הניח את סוסתו בחוץ, הוא מתחבא בקרן זוית ולועס מכל הטוב, אשר הוציא מצרורות הילדים. — „ילדים, התחפצו לאכול?" שאל הרבי. אחדים ענו בקול עצב: לא! אחרים שתקו ויורידו ראשם. לא יוכלו לפתוח פיותיהם לאכל. מה ערבה היתה האבילה שם בין העצים והפרחים! אך פה בביה"ק אצל המתים... בלילה יבאו לחנוק.

והילדים משקיפים בעד החלון על רסיסי הגשם הגסים, הדופקים בשמשיות. בשתי שעות חכו האמללים נבוכים ומהרהרים בסתר לבם ומחפשים במעשיהם. לפנות ערב חדל הגשם. אך השמים לא הטהרו. הבלפר הושיב את הילדים על הקרון הרטוב ושותקים כאבלים שבו העירה בלי שאון ובלי פטפוט. בהגיע הילדים העירה נמו קצתם איש על כתף רעהו ומאיר'ל בחיק הרבי. החשך כסה את העירה, אין ירח, הכוכבים אספו נגהם והבלפר נושא את הילדים הנרדמים אל בתי הוריהם.

בבקר כאשר הקיץ מאיר'ל משנתו שחקו קרני השמש על ערשו וצפרים צפצפו עליזות מבעד לחלון ויקפוץ אל החלון וישקף אל מול פני היער. „האח, מה יפה שם עתה! לו היה אתמול כך! מיד נכנס הבלפר כחרי אף, כמו בכל השנה, בחזקה התחב אותו אל תוך בגדיו וירחצהו בכפותיו הגסות ותחת לקרוא את „הברכה" התפרץ בכי גדול מפי הילד. „מה זה תבכה?" צעק הבלפר בקול עז, המעט ההוללות אתמול ועתה שוב אתה ממאן ללכת החדרה?

ומאיר'ל יושב על הספסל בחדר. הרבי קוצף, הרבנית מקללת והבלפר צובט בסתר ולל"ג-בעמר רחוק כל כך!

מ. ס פ ע ק ט אָ ר.

היא תדים כבוד ישראל מהזלזול. למען שבות והנפש מרדיפותיו, למען ייצר תרבות מקורית גדולה משארית רוח עצמו, יקומם לו העם הזקן-הצעיר את הריסות ארץ אבותיו, ומעבר לקלקול ארופה יחוג את תחיתו הלאומית.

פשמישל. מתתיהו מיזיש.

ענינים מדינים.

אוסטריא. בישיבות מועצת הממלכה כא הפסק, למען יקהל ועד המדינה בביהם, איער ממנו יש לקוות, כי השלום — בכל אופן רק לפי שעה — בין האשכנזים ובין הטשכים ישוב גם שם למכינו וממלכת אוסטריא תשאף רוח לעת זקנת הקיסר. מועצת הממלכה גמרה כישיבות האחרונות את חקי מכס הגבול החדשים ע"פ הברית הישנה בין אוסטריא ובין אונגריא, בלי שים לב לאפשרות הפרדת אונגריא מאוסטריא בענין המכס. אך החלט החליטה מועצת הממלכה, לדרוש מאת הממשלה, לערוך שנויים לקביעת המכס, שיתאימו למצב הפרדת אונגריא. ואם תפרד אונגריא יהיו השנויים נכונים להציעם בפרלמנט. כי בקביעת המכס הושם לב ביחוד לטובת אינגריא ולפעמים לנזק אוסטריא. ע"פ קביעת המכס החדשה גדול יהיה עתה המכס למיני מזון המובאים לחוץ לארץ ומחיר התבואה והבשר יגדל מאשר הוא. הפרלמנט דן עתה גם על חקי הרובלים, שנדבר עליהם בגליון הזה במקום אחר. בסוף דן הפרלמנט על אדות בית-הלמוד הגבוה האיטלי, שיוסד בראווערעטא בטיראל הדרומית. האיטלים היושבים על חוף ים אדרעי ובנגב טיראל דורשים מאז מאת ממשלת אוסטריא לכונן להם אוניברסיטה איטלית בטריעסט, העיר האיטלית הגדולה האחת, שנשארה עוד ביד אוסטריא אחרי המלחמה בשנת 1866. ממשלת אוסטריא, הרוצה להפוך את העיר הזאת לעיר אשכנזית או עכ"פ לעיר הערובה עמים שונים, ממאנת לעשות רצונם בזה. אך למען הפים דעת האיטלים הרבים יסדה להם לפני שנים אחדות בתוך האוניברסיטה האשכנזית באינסברוק (העיר הראשית בטיראל) מחלקה איטלית למורת רוח האשכנזים. הסכסוכים בין שני העמים באו בחדש נובמבר שעבר לידי מלחמה בחוצות אינסברוק ויבא הקץ למחלקה האיטלית שם. עתה הציעה הממשלה לכונן בית-למוד גבוה איטלי להורת המשפטים בראַ-יוערעטא ולצירי העמים השונים היתה שעת הכשר, להביע טענית בני עמם בדבר זכיות העמים השונים. לנו נכבדות רק טענות שאֶנערער ראש האשכנזים הרדיקלים וטענות ד"ר עלענבוינגען הסוציאליסט היהודי. הראשון טען, כי כשיש צרך ביסוד אוניברסיטאות חדשות יש לגרש את היהודים מכל האוניברסיטאית ואז לא יהיה צרך עוד ליסד חדשות. והשני טען שאין דרך לעשות שלום בין העמים באוסטריא רק ליסד לכל אחד או-טינומיא לאמית ולא ארצית. כל עם ישיג זכיות שלמות אע"פ שהוא גר בתוך עם אחר. ראוי היה לשמוע מפיו מה דעתו ע"ד העם היהודי, היסכים לתת גם לו זכיות אוטונומיות? בזה בודאי אין היהודי הזה מודה.

תנועת המרידה ברוסיא. ההתנגשיות בנפשות התקיפים הולכות ומתרבות. ב ז י ט א מ י ר, מקום המטבח ביהודים, הרג פועל אחד את שר השוטרים קודראיוב. הרוצח נתפש.— בלכת שר הצבא המצביא בווילנא אל מסלת הברזל ירו עליו ויפצעוהו. המורים נמלטו. — בריגא ירו על שלשה קוזקים וימיתום.— בווארשא מתפשטת תנועת המרידה גם בקרב הצבא.— בגלל ההרבות ההתקוממות בין האכרים נתן המניסטר רשות לפלכי הנגב לכונן צבא-עם, לשמור את שלום בעלי האחוזות ואת שלום הערים הקטנות במקומות שאין צבא.—באופא ירו על הנציב הגנראל סאַקאַלאָוו-סקי ויפצעוהו פצעים קשים. — ביעקאטערינאסלאוו ירו על פקיד הפוליציא ויפצעוהו. במיטאו התקומם העם בחג הולדת הקיסרית, השחיתו את כל קשוט העיר ויהרגו את פקיד הפוליציא.

על המצפה.

המטבח בזיטאמיר.

הפרעות בזיטאָמיר היו נוראות הרבה מאשר נודע כשבוע שעבר. ת ש ע ה ו ע ש ר י ם י ה ו ד י ם נ פ ל ו ח ל ל י ם כ ה ל ח מ ם ב ע ד ע מ ם ושמינים ושנים נפצעו. וממשלת הרשעה, אשר לעיניה ותחת חסותה הסיתו רשעים ימים רבים את ההמון הנבער לשוד ולרצח ויספרו שקרים מגוחכים באזניו, הממשלה הזאת תעיז עתה לאחר מעשה, להצריק את הרשעים ולהרשיע את היהודים. העתון הרשמי של הממשלה מספר, כי הודות לאמצעים נמרצים מאד מצד פקידות המקום לא התרחבו הפרעות ולא היו הקרבנות רבים ואח"כ הוא הולך ומספר חשבון שלם של „חטאות היהודים" בזיטאמיר, אשר בעבודן ראויים היו למכות אשר הוכו. וגם בזה הולכת ממשלת רוסיא לשטתה, לעשות את היהודים אחראים בעד תעלולי סוציאליסטים עוכרי שארם, אשר גם היהודים עצמם מתעבים אותם. באשר יתאספו אנשים מן העם להביע דרישותיהם וצרכיהם, מיד יבאו אנשי צבא ויפילו מהם חללים עד שלא תשאר רגל אדם בחוץ ובזיטאמיר השתובבו הרוצחים והמשחיתים ארבעה ימים רצופים והצבא עמד עליהם לשמרם — מפני היהודים, שעמדו על נפשם; אך אותם, את המשחיתים עצמם, לא הפיצי ולא גערו בהם ורק את היהודים הפיצו וירטשום בסוסיהם. הפרטים הנשמעים עתה משם מזכירים אותנו כל בלהות ימי מסעי הצלב, את משובות הרועים בצרפת בימי הבינים וכל נוראות ימי גלותנו תתיצבנה לפנינו. ימי חמיל וגונטא התעוררו עלינו שנית על אותה האדמה עצמה, שהרוו אותה הרשעים האלה בדמי אבותינו. על פרטי המטבח מודיעים מזיטאָמיר:

עוד לפני חג הפסח החלו לסוב שמועות בעיר, כי מתכוננות פרעות על היהודים; אמרו, כי האכרים שבסביבות זיטומיר מתפארים, כי יהרגו את היהודים מנער ועד זקן; אמרו, כי הם קונים סכינים ואקדחים ומתלמדים לירות. ימי פסחנו עברו עלינו בבהלה ורגזה ובפצועים אחדים. העתון המקומי „וואלין", המצטיין ברוח ליברליותו נחם אותנו, שאין לנו לירא מפני הפרעות, כי אין הקרקע מסוגל פה להן, כי היהודים חיים בשלום עם שכניהם הנוצרים, וכפי ששמע ממקור היותר נאמן נתקנו אמצעים נכונים וקשים, להכניע את הפרעות ברגע הראשון להתפרצן. ובכל זאת העמדנו אנשים צעירים על המשמר להשגיח ולראות מה ילד יום. גם ימי הפסחא שלהם עברו עלינו במנוחה כמעט. אנחנו התאמצנו למחול על כל עלבון, לותר על כל מהלומה של איזה פוחז, או גם של איזה איש צבא, והיינו שמחים, כי פטרנו את הימים האלה בפצועים בודדים. והנה יצא הקול עוד הפעם, כי ביום השבת פ' „קרושים" יכו ביהודים, וביום ההוא בשעה השביעית לפנות ערב נתאמתה השמועה, כי יצאו תושבי פרבר „מליבנקא" „ופסישץ" לקצות ביהודים יושבי רחוב פבליקובקא, להשליך אבנים, לשבר חלונות, להכות בכל נפגש. אנשי העיר מהרו לבוא לעזרה לאחיהם המוכים, אך מצאו לפניהם הדרך סגורה, יען כי אנשי הצבא, אשר היו זריזים מאד ביום ההוא, מהרו למקום המאורע ויתיצבו בין הבאים ובין הפורעים, והפורעים עשו מעשיהם לעיניהם עד שחשך עליהם היום, אז הקיפום ופקיד השוטרים הובילם אל בית הפקידות ויכתוב את שמותם בספר ויזהירם, לבל יוסיפו לעשות מעשים כאלה וישלחם לחפשי. ביום ההוא היה מספר הפצועים עשרה, וההרוגים שנים: נער וזקן, שהיו למרמס לרגלי הסוסים של הקוזקים. הנער מת מיד, והזקן אח"כ. למחר בבקר, יום א' הלכו ראשי העדה אל שר הפלך, לבקש מלפניו על היהודים, והוא קבלם בספ"י ויבטיחם, כי עשה את כל ההכנות הדרושות לקדם פני הרעה. שקטים במעט שבו הביתה, אך אנשי העיר לא חדלו מלפחוד: הקול לא פסק, כי היום יעשו טבח ביהודים. על פני ככר העיר התאספו אכרים אין מספר, רבים מתושבי הפרברים ומן הכפרים ויחנו שם מאז הבקר. מהלך החיים לא הופרע. שקט בין אכרים. אך באויר הורגשה איזו צפיה לדבר מוזר, איזה סוד נסתר. בבר עברה השעה הששית והאכרים לא עזבו את מקומם. פקיד השוטרים דבר על לבם, התחנן לפניהם: „אחים, לכו לכם לבתיכם", והם לא הלכו. גם ההגמון דרש לפני העם ברחוב העיר, אבל כל זה ללא הועיל. הגיעה השעה השביעית, והנה נשמע הקול, כי הפריסטאב קויארב נהרג: איש רוסי צעיר לימים ירה בו ויהרגהו ותחרד העיר. וכרגע הזה קם ההמון הגם ויקרא: „באחוה, אחים!" ויחלו להשליך אבנים בחלונות. סטודנט רוסי, בלינוב שמו, בקש מאת העם להתפזר ויעורר את הרגש האנושי, אשר בקרבם ויורם, כי גם היהודים אנשים המה. אך עודו מדבר ויורה בו אחד המורים ויהרגהו. וההמון הוסיף להתנפל על העוברים, ואת אחד היהודים הוציאו מן עגלת הטראם וימיתוהו. אז מהרו היהודים לעצור בעד היחפים, ואנשי הצבא הקיפו את כלם, את הפורעים ואת הפרועים ולא נתנום לעבור הלאה. קול יריות נשמע באויר וכל יהודי נס אל ביתו ואל רכושו. באותה שעה התפרץ מחנה פורעים גדול ברחוב פאדאל בסכינים וברמחים, באקדחים ובקני רובה ויבוזו חנויות ויקרעו כסתות וינפצו חלונות, והמחנה מסודר כמחנה צבא (אומרים, כי גם דגל וחצוצרה היו בירם). אז מהרו צעירים רבים שמה. כאריות נלחמו עם השודדים, גרשום פעמים אין מספר, סגרו עליהם הדרך, השיבו מכה למכים; את הרחוב הצילו, אך מהם — מן הצעירים נפלו שנים עשר חללים ויותר מששים פצועים. בערב ההוא, באשר הובילו אנשי הצבא מספר פורעים אל בית הפקידות, התפרץ הולל אחד מבין הצבא ובדקר אשר חטף מיד איש צבא המית את אחד היהודים, אַלשאַנסקי שמו, שעמד ליד ביתו ברחוב הקיובי, וישב אל חבריו וישב את הדקר לאיש הצבא. עוד יהודי אחד נפל מתבוסס בדמו, אנשי צבא ירו בו בערב ההוא ומצבו מסוכן מאוד.

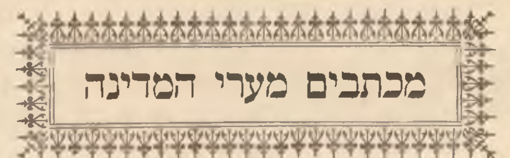
ביום השני בבקר הלכו עוד הפעם בבקשה אל שר הפלך. כל יועצי העיר וחשובים מכל המפלגות דרשו בחזקה, כי יבקש אמצעים להשקיט הפרעות. השר השתמש באמתלאות, כי הוא מחכה לפקודה מפטרבורג וכי אין לו די צבא וקוזקים. ובין כה והחרדה גדלה בעיר. רבים ברחו לברדיטשוב, אך לפני בית הנתיבות קבלום הוללים במטר אבנים עצום ויפצעום. קול יללה של נשים. כל השערים סגורים, כל פנים חורים. פצועים חדשים מובלים ופניהם נוראים, סטודנטים מובילים אותם בתור רכבים. כל שעה חרדה חדשה. אז הוציא שר הפלך קריאה לשלום והפרעות לא חדלו, אך בכל מקום עמדו צעירי ישראל כנגד הפורעים ולא נתנום לפרוץ הלאה. גם ביום השלישי נתחדשו הפרעות בקצוי העיר. החניות היו סגורות. בית החולים מלא פצועים והרוגים. אנשים באו מברדיטשוב ועליהם התנפלו מאתים הוללים בדרך וירוצצו את מוחם. הכל מתחברים, הכל מתעתדים לרגע הנורא, אשר בו יבאו הפורעים, והצפיה הזאת, הוי מה נוראה היא!

ביום הרביעי הובילו לקברות ע"י שמירה מעולה את גבורינו-קרושינו, שנפלו חלל בהגינם על כבורנו. דמעות רבות נשפכו על פני המטות, בכי אמהות בקע רקיעים. הכל בכו, הכל ידעו, כי פה טמונים בחות רעננים, גבורים, אשר הקריבו נפשם בעד עמם, אשר התיצבו בגבורה ובאמץ לב מול האויב הנורא; הכל ידעו, כי, אם לא נקרעו ספרי תורה, אם לא חולל כבוד בנות ישראל, אם נשארו רחובות שלמים בלתי נהרסים, אם לא רוטשו ילדים — הלא רק הודות לגבורתם הנפלאה של הצעירים המגנים; הכל ידעו, כי הרוצחים היו נכונים לשבר ולמגר, לגזור ולכרות את כל יהודי, ואלה שנשארו בחיים חיבים תודה למתים האלה, שבנפשם עוד נשאר ניצוץ של נפש החשמונאים. ביום החמישי נפתחו החניות, אך הפחד עוד לא פסק. עורכי-דין מפרסמים באו העירה. החקירה והדרישה החלו, יש תקוה, שיתגלה מי היו המסיתים ומפיצי השקרים בין העם. בשעת הפרעות צעקו המשחיתים: הזשידים לא יירשו את מלכותנו ואת ארמתנו! לא יחריבו את במותנו! — בטראיאנוב אצל

זיטאָמיר נרצחו שוב עשרה יהודים. כשבוע הזה התחדשו המהומות. שנים עשר יהודים מחוץ לעיר הובאו אל בית החולים נפצעים פצעים קשים. מספר כל ההרוגים היהודים עתת אחד וארבעים.

מלחמת האנטיסמיטים בעניים.

„את אשר הכית רדפו". כן דרך שונאי מעולם, הם מזדוגים רק אל החלשים שבישראל — אל החזקים לא יהינו לגשת. כן עשה כבר עמלק, הכה את כל הנחשלים. צוררינו כזמן הזה גם הם אינם יכולים ואינם רוצים להתגרות בעשירי ישראל. כי הלא מה היא שנאתם? הן רק הבוז, שיבוזו העמים השלוים והחזקים את העם הנודד והרפה. אבל עשירי ישראל אינם נודדים ואינם רפים, הם שלוים וחזקים כמוהם. הפעם מצאה ירם לרכא את נדכאי הנדכאים שבעמנו, להוריד אל הפחת את אלה שנלבדו בבר כפח. אכן גבורה נפלאה! בשבת שעברה התקבל במועצת הממלכה חוק הרוכלים זו הפעם השנית. כבר לפני שנתים הכניסה הממשלה ע"פ חפץ האנטיסמיטים את החוק הזה, הגוזל מפי אלפי אביונים את לחמם הבזוי והצר ומועצת הממלכה קבלהו, כי בתואנה הוכנסה ההצעה, כי יש להגן על הסוחרים הקטנים, היושבים במקומם ומשלמים מס, מפני ההתחרות הרוכלים. ולפי שרבים מצירי הבית נבחרו אל מועצת הממלכה על ידי הסוחרים, מצאו לנחוץ להסכים, אף שבל עקרו של החוק הוא ע"פ עצת צוררינו אך להלחם ביהודים, שהם רוב הרוכלים בווין ולחנוף כזה לסוחרים בווין, שהם רוב בוחרי האנטיסמיטים. מפרטי החוק יש להזכיר: אין לתת לאדם רשיון לרכול בטרם מלאו לו ל"ג שנה ולאשר אין בידו תעודת רופא, כי בריא הוא ואינו מנוגע במחלה מתדבקת. לאדם שעבר עברה נגד החקים ויענש עליה אין נותנים רשיון לרכול וכן לאדם „שיש איזו סבה לבלתי בטוח בו". בתנאי הזה תוכל כל עדה למצוא תואנה, שאין לבטוח ביהודי. הרשיון נתן רק לשנה אחת. בבוא הרוכל לאיזה מקום יכולה הרשות לקבוע לו זמן, מתי יצא מן המקום. אסור לרוכל להביא את מרכלתו בקרון הנמשך ע"י בהמה. רוכל העובר על אחד החקים ישלם קנס שש מאות כתר או יושם במאסר. כאשר באו החקים האלה אל בית האדונים המתיקו מעט את חמר הדין וישנוהו לטובת הרוכלים, כי אחרי שהצירים בבית האדונים אינם נבחרים ע"י הסוחרים, אין להם סבה לחנוף להם ולהושיעם על חשבון עניים. עתה דן בית הנאמנים של מועצת הממלכה שנית כדבר אחרי שנויי בית הארונים וישיבו אל החקים את כל החומרות הראשונות וצירי האנטיסמיטים חרפו את בית האדונים ויכזום. רק בעמל הציר היהודי מבוקובינה ד"ד שטראוכר הורד דקנס משש מאות בתר לשלש מאות כחפץ בית האדונים ויתר החומרות התקבלו כבראשונה. עוד יש תקוה שלא יפיקו צוררינו זממם. כי עתה תשוב ההצעה שנית אל בית הארונים והמה בודאי יקילו גם עתה את חמר הדין.

קראקא. החברה „ציון" פה, שנמה שנתה עת כבירה, התעוררה בימים האחרונים, הודות לבחירת ועד חדש, לחיים חדשים. חברי הועד המה אמנם, כחברי החברה כלה, סוחרים עסוקים, שעתם מדודה להם כזרת, אבל אחרי שהנם ציונים בלב ונפש ובעלי אנרגיה עזה, הננו מקוים מהם הרבה.

המפעל הראשון של הועד החדש הוא פתיחת קורס עברי בעירנו, במחיר נמוך של ארבע כתרים לחדש. הקורס שנפתח בר"ח אייר העבר, מתחלק לשתי מחלקות, לנערים בני 10 — 15 שנה. — במחלקה הראשונה לומדים מתחילים, בשניה נערים שכבר רכשו להם איזה מושג מידיעת שפתנו. עד כמה נחוץ היה המפעל הנכבד הזה יכול כל איש לשער. בעוד שעד כה היה אפשר רק לאיש עשיר, שביכלתו לשלם בעד הוראת שעה 15—20 כתר לחדש, ללמד את בנו עברית, הנה יכול זאת עתה כל איש במחיר מצער הנקצב. הנהגת הקורס המועיל הזה נמסרה לידי המשכיל העברי והפדגוג המצוין מר שבח וואלקאווסקי, הנודע לתהלה במקצוע הזה, והלמוד, הנערך בחררי החברה שתי שעות בכל יום באופן קל וסםטמי עד להפליא, נותן תקוה בלבנו, כי המפעל הרציי הזה יצליח ויתפתח לתפארת לעירנו.

M. K.

רישא. שאלת הקהל מטרירה עתה את אנשי עירנו. כי ביום 23 לח"ז יבחרו ראשי קהלה תחת המנהיגים, שקבעה הממשלה לפי שעה. הכל עושים הכנות, הכל מטכסים עצה, ינאמו נאומים, יאספו אספות, וכל אחד מחכה בקצר-רוח ליום הבחירה. הציונים פה ערכו פרוגרמה ברוח הלאומי ואת אלה יבחרו למנהיגי עדתנו, אשר יתחיבו למלאות את הפרוגרמה הלזו. ובדאי היא שאזכיר פרינציפים אחדים מהפרוגרמה, שעשו הציונים פה: הקהל יבנה בית תלמוד-תורה כללי, שבו ילמדו בני עשירים ואביונים בלי כל הבדל. שם ילמדו גם את השפות הנחיצות. יבטלו את מכס הבשר ויקבעו על כל אזרח יהודי מס קבוע. ובאופן זה לא יצטרך העני המדוכה לאבד כסף לריק, אחרי שהבשר הבשר לא יהיה כל כך ביוקר כמו עד עתה. לשון הוכוח בחדר הקהל תהיה זרגונית ועברית ולא פולנית. יש מפלגה מתנגדת להנהגה הזמנית, ואין מגמתה רק לבחור אנשים ממתנגדי ההנהגה הזמנית והשאר הוא טפל בעיניהם וזה אך משום פניה-צדדית ושנאה פרטית לרגלי סכסוך הרבנות פה. ואנחנו יודעים, כי לולא עשתה ההנהגה-הזמנית כלום במשך עת שלטונם הקצרה רק את אשר מנו את הרב הגאון והחכם ר' נתן לעווין לאב"ד בעירנו, אשר הוא תפארת וצפירה לעדתנו, היו ראוים באמת שיעמדו על הנס. כי אנחנו מרגישים היטב את הפעולה האקטיבית הלזו, שאין ערוך לה. אמנם אנחנו צריכים להודות להנהגה-הזמנית, כי לולא היא מי יודע במה שנים עוד עברו ולא היה לעירנו אב"ד כלל. אנחנו ראינו זה כבר מה עשה „הקהל" שלפניה, איזו תועלת הביא להקהלה בכלל ולאנשי-עדתנו בפרט? המה לא היו חולמים להושיב על כס הרבנות אב"ד, כי לטובת הקהלה לא עשו כלום עד שבאה ההנהגה הזמנית ותעש משטר וסדר בקופת קהלתנו. ופעולותיה מוחשיות הנה במלא משמען של המלים האלה. לכן אליכם אנשי עירנו אקרא! אל תביטו על אנשים מחרחרים ריב ומצה הבאים בעקיפין על מאות אנשים בישראל, אל תפנו לבכם להם בשום אופן, כי-אם עליכם לבחור באנשים מהוגנים, שיקבלו את הפרוגרמה של הציונים פה, אנשים שיהיה לבכם בטוח, שיעבדו באמונה לטובתכם, ועיניהם לא טחו מראות את צרכיכם. ועתה התעוררו, כי עתה שעת הכשר לכם לדרוש מה שלבכם חפץ ואם לא הבחינו באיזו אנשים לבחור, אז אין לכם מה לקוות מהם. אולם האמת נתנה להאמר, כי בתחלה צריכים אתם הבוחרים לשאול את פי אלה המבקשים לעמר בראש קהלתנו, אם המה מקבלים עליהם לשמור את הפרוגרמה של הציונים פה. אם בדרך הזה תלכו אז בטוחים תהיו, כי טובה גדולה נשקפת לכם לא מצד המצב הבלבלי בלבד, כי-אם גם מצד המצב הרוחני, שהיא פה בשפל המדרגה באופן מבהיל. ואז תהיה קהלתנו באמת למופת ליתר ערי גליציא.

חובבי ציון.

פרזעמישל. בעל ה„מכתב הגלוי" בגליון הקודם החותם בשם „נ-ר", לפי הנראה גר הוא בעירנו ושמועה שמע ולא ידע מה. באופן אחר אין להבין רוב רבריו, אשר בתמם לא יתאימו עם האמת. יהי איך שיהיה, אין את נפשי להוכח עם איש הפלא הזה, אך המעשים הערומים כמו שהיו באמת, יבואו נא ויטפחו על פניו. — מאז לקח הרב הגאון ר"י שמעלקעס נ"י, אחר כבוד לשבת על כסא הרבנות בלבוב, היתה משאת-נפש רוב אנשי הקהלה, למנות את הרה"ג ר' גדליהו שמעלקעס נ"י, אשר מאור תורתו וחכמתו יהנו עתה אחינו בקולומיא. כי בו נמצאות באחד כל המעלות והמדות הטובות הנחוצות היום לרב בישראל: ידיעת התורה וחכמת ישראל כאחד הגאונים הגדולים, וידיעות חוץ, אשר בהם יתפאר גם לעיני העמים, ובמקום גדולתו שם גם ענותנותו, כי בעל מזג-טוב הוא ולב מתנה. והוא כבר שמש בעירנו בתור ראב"ד שנים אחדות במקום דודו הגאון מלבוב. כרבות הימים השתדלו נכבדי עדתנו, להקימהו על על, לשבת על כסא הרבנות, כאשר לו יאתה. אז התיצבו אנשים חשבים מבעלי הלהפך, אשר עינם תכה מראות אור במושבות ישראל, וירעישו הלבבות, וישימו את העיר במרקחה. אז בא גם הרה"ג ר"מ מייזילש ממאשציסקא הלום, לתפוש פה מקום בתור רב לקהל החסידים. אך הוא איננו עוד היום אב"ד ואינו מקבל פרס מקופת הקהל, ואך תקוה כוזבה היא בלבב מעריציו האחרים, כי חפצם לא יקים, ולא יהיה. אך יהי מה. העתיד כיד ה', ואין בכח אנוש לחשוף פרוכת המסך של יום המחרת. אפס את זאת נובל לדרוש מכל איש המדבר בשם דעת הקהל, כי יספר בקהל-רב דברים כהויתם ואל יהפוך הקערה על פיה.

אחד מהעם.

הערת המערכת. מכתבים אחדים קבלנו מאת חובבי הרה"ג רג"ש ונקציע מקום עכ"פ לאחד, למען תכורר דעת הקהל בקהלה החשובה הלזו. אך כפי שנודע לנו ממקור נאמן, גם מפלגת הרה"ג ר"מ מייזילש אינם מתנגדים לחפץ רה"ק, למנות את הגאון ר"ג שמעלק־ש לאב"ד. הם דורשים רק שיקימו רה"ק את התנאי, שהותנה ע"פ הפשר, לקבוע את מקום הב"ר בבית מיוחד ולא במעון האב"ד, לבלתי השפיל את כבוד הה"ג מייזילש, שיתמנה למו"ץ מטעם הקהל. בעל המכתב הגלוי — שאינו גר בעיר, כי-אם בע"ב נכבד — מתאונן רק שרה"ק מבקשים לעבור על התנאי הזה. בשביל דבר צדדי בזה בודאי אין כראי לעורר ריב ומדנים בעיר.

סטריא. קוראי „המצפה", שקראו את דברי „הישראלי" מעירנו בגליון הקודם ע"ד הנהגת נשיא-עדתנו, אמרו בלי ספק: אכן שערוריה נעשתה בסטריא והאופוזיציא הדורשת מאת נשיא הקהלה, לעזוב את משמרתו אך האמת והצדק שמה לקו לה. ובאמת כל המוציא משפט כזה יוציא משפט מעקל, ודברי „הישראלי" קלוטים מן האויר. ראש קהלתנו רצוי לכל אנשי עירנו חוץ מאנשים פרטים, אשר התקוממו נגדו וזאת לא בגלל אהבתם הבוערת לעמם, רק מפאת הקנאה המדברת מתוך גרונם, כחפצם להרפו ממצבו, למען תנתן המשרה הזאת על שכמם ובגלל שנאה פרטית, אשר יהגה לו לכם, יאמרו לעולל בעפר קרנו ולעשות עירנו במרקחה. נשיא עדתנו לא נתן אמנם את הדרשן ר' חיים כ"ץ לדרוש בביהכ"נ, אך לא מאשר אבה להראות את ידו החזקה, כי מה יוכל להביא לו נצחון כזה אם ינצח? אך הוא הוכרח לעשות זאת, כי קבל מכתב אזהרה — אשר הראהו לציונים — לבלתי תת את הדרשן הנ"ל לדרוש בביה"כ, כי רעש גדול ירעישו. ובכ"ז נאות לתת את הדורש לדרוש בביהמ"ד. והציונים דחקו א"ע לביהכ"נ בכח. הוא הכרח לצאת ידי כל הדעות. סבת שתיקתו של נשיא עדתנו בישיבת ראשי הקהל, בדרשם מאתו דין וחשבון לא היתה — כאשר ישמח הכותב את לבב הקוראים — מאשר כזבו את אוצר הערה ומענה לא היתה כפיו ע"ז, רק יען השאלה היתה ערוכה אליו לקנטרו והאיש אשר ערך אליו האינטרפלאציא הנהו אויבו בנפש מאשר לא נבחר הוא בבחירה האחרונה (אשר נגדה ערך מחאה). ומדוע לא נתן הוא דין וחשבון בעת אשר עניני כסף הקהלה התנהגו שנים רבות תחת ידו בלי סדר ומשטר וספרי חשבון? ואחרי אשר נתנה המשרה על ראש נשיאנו הנכחי הוכרח לשלם חובות בעד ההנהגה הקודמת, ועתה קפת הקהל איננה ריקה, והוא יעוז עתה לדרוש חשבון?! לדבר הזה חרה אף נשיאנו, ויבחר לבלי ענות לו, לקיים אל תען... האספה אמנם הציעה לדרוש מאת נשיאנו להתפטר ממשמרתו, אך קולה היה כקורא במדבר ובטל ברוב, אשר אמרו בפה מלא, כי אך נשיא עדתנו הנהו ראוי והגון לעמוד בראש קהלתנו. אדמה, כי הקוראים יוכחו לדעת את מי הצדק ויתנו כבוד להאמת.

העברי.

בוסק. הארכי-ההגמון הרותני גראף שעפטיצקי מכבוב הנודע לתהלה בטיב לבו לישראל ובירעו לכתיב ולדבר כן בשפתנו, בקר כשבוע הזה את עירנו. הרב ונכבדי העדה יצאו לקראתו עם ספר התורה תחת חופה, וההגמון ירד ממרכבתו לחבק את ספר התורה. ואחר שמעו את ברכת הרב בשפת עבר ענהו גם הוא בשפת עבר: „שלום לכם, ישא ה' פניו אליכם ויתן לכם רחמים". — אחינו פה נהנו מאד מדבריו אלה, יען כי שני ההגמונים הפולנים, אשר היו פה במשך השנים האחרונות לא כבדו את ספר התורה ושניהם לא שעו למכבדיהם העברים. גם אחינו יושבי הכפרים מסביב לעירנו מספרים, כי ההגמון שעפטיצקי, אשר סבב כשבוע שעבר את כפריהם, דבר אתם עברית ובבמות דרש אך טוב לישראל. ההגמון הוא כנודע פולני מלידה. אך המיר את דתו הרומית ברת יונית.

שמאי שטרויז.

בראדי. ביום 21 מאי יחוגו הסטודנטים העברים, העמלים ללמוד ולדבר עברית, חג לאומי בהגימנזיום לזכר משוררנו ר' יהודה הלוי. חג יהודי לאומי לא הוחג פה בהגימנזיום מיום הוסדו. — בהשתדלות נכבדי עירנו יוסד פה בחדש הבא בי"ס לנערות בשם „שפה חיה", ללמד בנות ישראל לקרא ולכתוב ולדבר עברית ע"פ השטה „עברית בעברית". ונחכה כי אם תשמענה בנותינו שפתנו הקדושה

המצאנה חפץ בקריאת כתבי קדשנו ידברי ימי עמנו והדענה להוקיר ערך היהדות ופניהם לא יחודו בשמעם שם zyd והיינה נשים הגונות ואמות יהודיות לדורותינו אחרינו. עוזר קעניג.

נדבורנא. הודות לעמל ציונים אחדים מפה, נפתח כאן ביום ב׳ אייר בית ספר עברי „שפה ברורה", המתנהג בשטה הטבעית עברית בעברית וכארבעים תלמידים וששים תלמידות יבקרוהו; רוב התלמידים והתלמידות ילדי אדוקים וחסידים המה. מורה ומנהל בית הספר הוא הפדגוג המומחה והמנוסה מר שמחה גלב מלבוב, אשר ידיו רב לו בתלמוד ואף כי בספרות העברית החדשה והישנה. במשך ימים האחדים שלמד כבר ראינו גדל אומנותו בפדגוניה והוראה, כי יצלצלו כבר באזנינו מלים ומשפטים עברים יוצאים מפיות ילדי עמנו. הציוני.

טשרנוביץ. אחר הרעש או לפני הרעש?

עברו ימי הבחירה, חלפו ימי הרעש והים הסוער קם לדממה. למראית עין שקטה עירנו, אין חלוק-הדעות ואין דברי ריבות בין העמים השונים, השוכנים פה. הן פה אחד נבחר הד"ר ר י י ס לראש האזרחים ובכן נוכל גם אנו להביט במנוחה שלמה על העתיד. אך לא כל דבר המבריק זהב הוא והמטיב להבין מראשית אחרית והיודע בינה לעתים, יכיר במביט הראשון, שהדממה הזאת היא רק כעין דממה לפני הסער. הרעמים כבר נשמעו וחזיזים כבר נראו ועוד מעט וגם מטר סוחף יותך ארצד...

האשכנזים היהירים אינם יכולים להתנחם על כלמתם ולשכוח את מפלתם ועל כן אי-אפשר להם להביט על בחירת הד"ר רייס כעל דבר פשוט ולהשלים עם הרעיון שהיהודי יהין לעלות על כסא ראש האזרחים ועוד יותר — שגם המה מכרחים היו לבחור בו...

ועתה נוכל לראות שהצדק עם אלה, שאמרו שהאשכנזים לא בחרו כד"ר רייס ע"פ רצון פנימי, כי בהכרח לפי מצב הענין!

והנה היום הם מדברים בינם לבין עצמם: „הן עם הד"ר רייס, באשר היא אדם אין לנו כלום, אבל עם הד"ר רייס, באשר הוא יהודי יש לנו הרבה ואין נאה לנו, לשבת בבית מועצת העיר תחת ממשלת היהודי. ונגד הקהל הם באים באורגנם „טשרנוביצער נאכריכטען" בתואנה ומתאוננים רע באזני קוראיהם: למה יסבול האלימנט האשכנזי פה יותר משאר העמים השיכנים פה ומדוע כל אחד רומסס ברגליו? — וכן השליכו את „נעל-ידם" למריבה לכל אחד והם לוחמים היום כנגד הרומנים, ברותנים, בפולנים וביהודים, ביחיד באלה האחרונים.— ועתה באתי לנקודה רבת הערך מאד. בעל כרחנו נשאל את עצמנו, עד מתי נרדוף אחרי אור מתעה, להאמין בשוא, כי נראה שכר טוב בעמלנו והאשכנזים יביעו לנו תודתם בהחזיקנו בידם ובמלחמתנו בעד קיומם והם היום הפקטור הראשי בארצנו?! ידעו וירגישו גם המה, כי בלעדינו הם לא כלום ואם רק לא נכנה את עצמנו בשם אשכנזים, רק בשם יהודים ועל השאלה על „שפת-אמנו" נשוב „יהודית" או „עברית" ולא „אשכנזית", אז ישארו „הגרמנים האמתים" מעט מהרבה וידעו ויבינו את כחנו! — — —

אך את מי אורה דעה? הלא טחו אזניהם משמוע. ועוד עיניהם תלויות בגרמנים ועוד הם הולכים בעקבותיהם כמו שראינו זה עתה בחג שילער, לבשתנו חגו היהודים את החג הזה יותר מהאשכנזים בעצמם.

א. דופלער.

מכתב מרומניא.

מה רב ההבדל בין הרומים להרמנים, אף כי אלה האחרונים יתגאו ביחוסם, כי הם יוצאי ירך הרומים העתיקים, אשר יסדו מושבות על יד נהר דונאי ושם רומניא להם לעד. כעת אשר רומא הקתולית שנתה משפטה והיטב פניה לאומה הישראלית, הפכה כתה רומניא — האוחזת בכנסיה היונית — את דרכה; ותחת אשר בימים שהציקה רומא ליהודים ישבו פה לבטח, תרדוף ממשלתנו אותם באף וחמה. מן היושבים ראשונה במלכות וכחירי המדינה ומחוקקיה עד המון העם כלם יחרשו רעה על היהודים ויחפצו לבלעם חיים.

המיניסטריום של קנטיקוזינא, אם כי לא חקק עוד חקים חדשים המעיקים לישראל, הדש את החקים הישנים בכל תקפם, כמו גלות היהודים מערי המצער ומהכפרים, חקי הרוכלים ועוד חקים רעים וגזרות אכזריות, אשר יסמרו שערת ראשי לדבר מהם.

אצילי הרמנים העומדים בראשי המפלגות המדיניות, החלו לקונן קינות במכ"ע וגם בחוברות מיוחדות על כבוד רומניא כי גלה ממנה ועל עשרה ורוב רבלתה, כי ירדו עשר מעלות אחורנית והנה הם מבקשים את מקור הרעה זה בכה וזה בכה ומאשימים את הממשלה, כי הוא הסבה בעני הארץ ורדתה פלאים, על בלי הוציאה לאור את החקים הטובים, אשר על פיהם היה אפשר להרים קרנה בכבוד או לכל הפחות למנוע את מפלתה, וכמעט כלם יעלימו עיניהם מהסבה האמתית הגלויה לכל, כי החוקים האקונומיים, אשר שמה הממשלה על הזרים, בלומר היהודים, המה הסבו את מצבם הרע ביום הזה. כי מה תקות ארץ, אם חצי יושביה לא יוכלו להרים את ידם ואת רגלם במסחר וקנין ומשלח ידים מרוב המכשולים והחתחתים, אשר שמו להם על דרכם בכל אשר יפנו. כה גדלה שנאת הרומנים ליהודים עד כי יבחרו להחריב את ארצם, למען הניד את רגל שנואי נפשם מעל אדמתם, כפלוני, שהצית אש בביתו, למען שרוף את הצפרים המצפצפים והמהגים באזניו מעל הגג; ולא ישימו לב כי הצפרים האלה אשר יסבינו לניד ולנוע זה אלפי שנים לפני רודפיהן ומבקשי נפשן, לא תשרפנה גם בפעם הזאת, ברא חמדה עשה העשינה להן כנפים לעוף מקניהן על עברי נהרות וימים, כאשר עפו לפנים מאשכנז, צרפת, ספרד ופורטוגאל בהפוך קנאת הדת ושנאת עם את הארצות האל להפת ומוקדי עולם. רוח והצלה יעמוד גם הפעם ליהודים במקומות האחרים אשר יגלו שמה והרעה, אשר חשבו עליהם שונאיהם אליהם תשוב.

האדון נודעשרע, מי שהיה מו"ל את העתון הסוציאלי „העולם החדש", רומיני מבטן ומלידה, ראה איך האנטישמיים רומסים ברגל גאוה בשם „האהבה הלאומית" את שה פזורה ישראל, ראה איך כמה עורכי עתונים בארצנו עשו להם מסחר ב„שאלות היהודים" והם דורשים אותה במין חמר איש איש לפי דעותיו. ראה עד במה נשחתה דעותיהם עד שלא ינגפם לבם, להעליל עלינו כל היום עלילות חדשות, שאין להם כל יסוד ראד והבין את הרעה, אשר המה מביאים לארצם, ולא נתקררה דעתו עד שכתב הגיוני-לבו על ספר בשם „יעקב הסנדלר", חזיון כחמש מערכות ושמונה תמונות. בהחזיון הנ"ל השכיל המחבר לתאר תמונה מרהבת עינים השביחה בשוק החיים על כל שעל ושעל. יעקב הסנדלר העובד ועמל בזיעת אפו מבקר עד ערב, עובד עבודה המפרכת כל גופו מבשר עד נפש, יושב על ספסל נמוך וראשו שחוח, פניו שחורים מהפיח ומהאבק הממלא את ביתו הצר, בניו הרבים יסתפקו בלחם יבש, שתתן להם אמם ברחמים גדולים. הנה הסנדלר האמלל הזה, אשר גם הוא נברא בצלם אלהים, יוצא החוצה להנפש מעט ממלאכתו הקשה, בחוץ יפגשהו רומני אחר, ומבלי חשוב הרבה, מבלי שום לב אל מצב הסנדלר הזה, החומרי והמוסרי, הוא מוציא מפיו בקול גדול „הזשידאן הולך!" „הנה הוא הזשידאן, היונק דמי וחלבי ומוציא את בלעי מפי...". למחרת הפגישה הזאת הזמין ר׳ לפונדק אחד את הרומני עם אחד היהודים העשירים, פישער שמו, איש המפזר כספו כאפר בלי דקדק לפעמים למי הוא מפזר ונותן, ואדוננו זה, שכנה ליהודי הסנדלר כשם הבוז „זשידאן" שנה את טעמו בנוגע ליהודי הזה, ויחבקהו וינשקהו ויקרא לו „אח" וירבה לחלק לו כבוד ויקר, כי הלא אחיו הוא היהודי הזה ומי לא ידע זאת?... המחבר לא יכל לעצר ברוחו ויגלה את הסוד מן החדר, כי הכבודים שפזר האדון הרומני ליהודי במלא חפנים, עולים לו בדמים מרובים ולא אחת קבל האדון מיד היהודי מתנות זהב וכסף ואהבתו אל היהודי הזה, אהבה התלויה בדבר.

יואסלאי. לוי סג"ל.

מכתב מבולגריא.

פיליפופול. ביום השלישי של המועד פסח באו נכריות אחדות אל חנות היהודי עלי אזיז, אשר בכפר אלחיוו (קרוב לעיר קאזאנליק) לקנות דברים אחדים, ואחרי קנותן את הנחוץ להן שבו לביתן. והן אך יצאו מפתח החנות, והיהודי אשר זה עתה ישב ממול שלחנו ראה בקבוק קטן אדום מונח תחתיו. ויקרב אליו ויקחהו, ומה השתומם בראותו, כי הוא מלא רם. ותיכף בלי אבוד אף רגע אחד, הלך אל בעל חנותו ויקראהו אל חנותו ויראהו את הבקבוק המונח מתחת לשלחן. הוא לקחהו אתו ויטמנהו בביתו, כעבור רגעים נכנס אל החנות ראש הכפר עם אברים אחדים ויחל לחפש למראית עין אחרי הסמים האסורים מטעם הממשלה, אך עיניהם היו נטויות אל המקום, אשר שמה מונח אותו הדבר אשר עליו באו. ויהי כי לא מצאו מאומה ויחפצו לצאת, ואולם הבולגארי בעל החנות לא נתנם לצאת, ויוכיחם בדברים נמרצים על מזמתם הרעה.—

בליל רביעי כ"ח לחדש העבר נאם בקלוב הציוני, אשר בעירנו בולגארי סוציאלי על הסוציאליות והציוניות אשר נמשך יותר משתי שעות וחצי. הנואם באר היטב את תולדות „האנטישמות" וה„ציונות" ובסוף דבריו יעץ לציונים לחדול מהציוניות על כי היא אוטיפיאה, אך ציונים צעירים אחדים התנגדו לו, בהוכיחם לו, כי הציונות מבוססה על כסים קים, הויכוחים נמשכו עד השעה הראשונה אחר חצות הלילה. דברים אחרים מדברי הנואם עשו רשם עמוק בנפש שומעיו והם מה שהזכיר בתוך נאומו את הפילוספים העברים מימי הבינים ופעולתם על התפתחות התרבות הארופית וגם הכיר, כי העם העברי היה והנהו עוד במציאות באפיו ובתרבותו הלאומית, דברים אשר הסוציאלים העברים מכחישים אותם.— חברי חברת חלוץ-עצמות „מכבי" נסעו לפאזארדזי"ק ויתחברו עם חברי החברה „גדעון" וישחקו משחקים שונים באולם המקרא העממי ויפליאו כמשחקם את הנאספים ואלה האחרונים הביעו ברגשי כבוד להתנועה הלאומית בפרט ולעם העברי בכלל.

יוסף הלוי.

מקרוב ומרחוק.

הפרופינציות. לשכת המסחר בלבוב החליט להתנגד להארכת זכות הפרופינציות אחרי שנת 1910. את ההחלטה הזאת הודיע נשיא הלשכה את נציב המדינה ואת ראש ועד המדינה. הלשכה תערך אנקטה, לאסוף את חות דעת כל אלה שהדבר נוגע להם, למען הראות לממשלה כי כל יושבי הארץ, מלבד חוכרי הפרופינציות, רוצים בבטול הזכות.

בעלי המטמונים בספרד. קוראינו יודעים את דבר הנוכלים בספרד, הפורשים מכמרתם לתפוש תמימים כחלקת לשונם. הם שולחים מכתבים ביחוד לגליציא ולבוקובינה לאנשים רבים, בהם יספרו, כי הם בבית האסורים על הטא פשיטת הרגל לנושיהם ולהם מטמונים. הון רב, בצרפת והם מבקשים מאת מקבלי המכתבים לעזור אותם בהוצאת המטמון ושכרם יקצבו שליש הונם וידרשו מענה ע"י הטלגראף. ידעו נא קוראינו ויזהירו את מכיריהם להזהר. בצדק מעיר סופרנו מר ח. לייזר מטשורדין, כי החובה על הממשלה לפנות אל ממשלת ספרד בדרך דיפלומטי ולדרוש לבער את הרעה מש"ם.

„טרחנים". כן נקראה חברת נוכלים בווין, שעמדו בשבוע הזה לדין ומשפט נחרץ עליהם למאסר קשה מחמשה עד שמונה חדשים. כלם יהודים ומעשיהם היו שהיו כותבים מכתבי תחנונים לנדיבים גדולים, נוצרים ויהודים, לתת להם נדבות בטענות שונות. לאחד כתבו שהם רוצים להמיר דתם והם צריכים לכסף, לאחר, שהם סטודנטים או אומנים והם צריכים להשתלם, לאחר, שהם צריכים לקבל משרה בארץ רחוקה ואין להם להוצאת הדרך. אל המכתבים רצפו תעודות מכתי פקודות או מאנשים מצוינים ופבריקה שלמה היתה להם לזיף חתימות. ובעסק הזה הצליחו ויחיו חיים טובים עד שנתפשו. העסק הזה פורח גם במקומות ידועים בגליציא.

יאזעף שטראבאך. ביום 12 לח"ז נשאו האנטיסמיטים בווין לקברות את אחד מעמודי מפלגתם, היתד החזק, שתלו בו את כל המשרות הרמות ואת כל הנהגת המפלגה עד שהכבידו עליו את המשא וירבץ תחת משאו. הרבנות קכרתו. טפוס כזה רק ארץ אוסטריא תוכל להוליד. שטראבאך היה בעל רוח עז ואנרגיה אמיצה ומשפל המדרגה עלה בחריצותו עד מרום קץ הגדולה והתפארת אשר אזרח פשוט כמוהו יכול להגיע אליהן. במדינה אחרת במערב היה איש כזה עולה לגדולה באופן אחר, היה יכול להיות מיליארדר גדול, אדם מדיני מצוין או גם מלומד מפרסם. אך בארץ הזאת, אשר רק יחס משפחה ותעודה של ניר מכתי-הספר אשר לממשלה מרימים את האדם לגדולה, אדם שאין מגלת יוחסין או תעודה בידו, אף אם יהיה חכם ומלומד יותר מכמה פרופסורים וחרוץ יותר מכמה פקידים רמים, צפוי לאבדון ולהשאר חדל אישים עד יום מותו, אם לא ירימהו איזה מקרה טוב וישיבהו על מקומו הראוי לו בחברת האדם. מקרה כזה קרה לשטראבאך. הוא נולד בעירה קטנה כביהם ובילדותו נכנס לבעל מלאכה ללמוד מלאכת כריכת ספרים. אח"כ היה משרת בבית מוכר ספרים ובסוף בא ווינה ויפתח לו בית מסחר ספרים ויצליח ובראותו, כי אין מכיר את

כשרונותיו ואין לו כל ערך בין האזרחים, התחבר אל מפלגת האנטיסמיטים החדשה ועל ידם עלה לגדולה. מיד נבחר לבית מועצת הממלכה, לועד המדינה, למועצת העיר וכאשר מאן הקיסר לאשר את בחירת לואיגר לראש האזרחים נבחר הוא לראש האזרחים בוין וכאשר ותר על משרתו זו לטובת לואיגר רעו, בחרוהו למשנה ראש האזרחים, לסגן ראש המדינה אוסטריא התחתונה ויכבדוהו בהמון משרות בכבוד אחרות ובכלם עבד בחריצות גדולה, ולשונאי ישראל היה פטיש חזק, להכות בו על ראשי עם עברתם, אף שלא היתה שנאת ישראל עקר לו רק אמצעי להגיע על ידה לגדולה. הכל כלואיגר חברו ורבו. גם הוא אינו בעצם שונא ישראל, רק מאין לו דרך אחרת להגיע לגדולה באוסטריא עשה לו את רדיפות היהודים לסלם. — היהודים לא הרויחו מאומה במותו, כי אנשים כאלה וכאלה ישנם עתה רבים היודעים את הכלל „כל המצר לישראל נעשה ראש".

הנחות לפולנים ברוסיא. פקודה חדשה של הצאר נותנת הנחות רבות לפולנים אשר בפלכי המערב. מותר להם לרכוש קרקעות. בבתי־ספר במקומות, שרוב יושביהם פולנים, מותר להנהיג שפת פולן בתור שפת הלמוד. עד כה היו אלה אסור להם. אצילי הפולנים יתאספו לועדי פלכים כמו ברוסיא הפנימית.

אסון במסלת הברזל. בהריבורג מדינת פנסילווניא באמריקה הצפונית נתקל מסע אנשים במסע של מעמסה, שבו היו שתי עגלות מלאים דינאמיט. המסעות התפוצצו, כחמשים איש נהרגו וכמאה נפצעו. יסורי הנפצעים אין לשער. שעות רבות שכבו תחת חרבות העגלות הבוערית באש ואבריהם קרועים ורטושים.

רעד אדמה בפרס. ברעד האדמה, שהיה בפרס בשבוע שעבר, נמוט הר גבוה ממקומו ויפול על הבתים אשר לרגליו וימותו כחמשים נפש. כל הבתים המגדלים והחומות בעיר נפלו יום יום רעדה האדמה בפרס בשטח גדול. בערים רבות היה נזק גדול באדם וברכוש.

עשירי אמריקה. הגדול בעשירי אמריקה הוא ד. ראקפלר, בעל מכרות נפט, הונו לא פחות מן 2400 מיליוני כתר. שני לו הוא אנדריו קארנזי. הונו רק 1200 מיליוני כתר. אחריו יבא אואלסטארף אסטור, לו אין רק 960 מיליוני כתר.

*

היועץ הקיסרי ר' שלמה בובר. הקיסר כבד את הרב החכם הסופר העברי הישיש ר' שלמה בובר מלבוב בתאר יועץ קיסרי, בגלל פעולותיו הטובות ודמועילות בתור יועץ לשכת המסחר, פרנס הקהלה, ראש „היכל המשא ומתן", צנזור הבאנק של אוסטריא-אונגריא ועוד ועוד. אלו היה בידנו לכבד את גדולי עמנו וחכמי התורה בתארי כבוד היינו מכבדים את ר' שלמה בובר בתאר גדול הרבה מ„יועץ קיסרי" ולא היינו ממתינים עד שנת הע"ט לימי חייו. אך אין בידנו ותארי הרבנים פג טעמם מפני ההפרזה. אך אצלנו לא התארים מכבדים את האדם, כי אם האדם מכבד את שמו והשם „שלמה בובר" לבד אין תאר כבוד גדול מזה, הוא ישאר בתולדות עמנו וספרותנו לעד ולנצח נצחים, גם כאשר לא יהיה עוד זכר לתארי כבוד הרמים והנשאים. — יאריך ה' שנותיו לתועלת ספרותנו וישביעהו שיבה טובה בנעימים!

אסון. ביום עש"ק שעבר הלבו שני ילדים עברים בפרזעמישל דרך רחוב ראטושאווא והנה נער נוצרי בא וישפך עליהם וויטריאל יעורם נשרף עליהם. הילדים הובאו לבית החולים ועושה הרע נתפש. יר"פ.

אסור השחיטה בוין. בישיבת ראשי הקהל בוין בשבוע הזה דבר נשיא הקהלה על אדות גזרת השחיטה שגזרה מועצת העיר. נציב המדינה, שערכה אליו הקהלה מחאה נגד הגזרה, לא ענה עוד דבר. נשיא הקהלה העיר, כי דברי הרעפערענט ד"ר קערן, שהרציא במועצת העיר את הטעמים לאסור, מכוונים אל דברי רב אחד, שהסירה אותו הקהלה מבהונתו. הרב הזה הוא איפא פפעפערקארן שני, שלמען עשות נקמה ביהודים הלך להלשין על השחיטה.

לשאלת השחיטה בוין. הקלוב הפולני בבית מועצת הממלכה נתן רשות לחבריו היהודים, ד"ר ביק, ד"ר ראפאפארט, וד"ר קאלישער לערוך אינטרפלציא לפני הממשלה על אדות אסור השחיטה, שגזרה מועצת העיר ווין. על פי החקים אין למנוע את היהודים מקים מצות דתם. חובת נציב המדינה היתה איפא, לבטל מיד את גזרת מועצת העיר. הצירים שאלו את המניסטר לעניני הפנים, איך יצטדק על זה, שעדיין לא בטל הנציב את הגזרה? המניסטר לא ענה עוד. תחת האינטרפלציא חתומים גם פולנים רבים.

„שלום העיר". כן שם החברה החדשה לישוב א"י, שכוננו הרבנים הארתודקסים באונגריא תחת הציונות, שההרימוה. מטרת החברה היא לפי התקנות, לתמוך כידי היהודים היושבים בא"י על דעת הרבנים. חברי החברה יכולים להיות רק יהודים המתנהגים ע"פ הש"ע בכל פרטיו. יהודים עבריינים יכולים לתמוך את החברה בכסף, אבל לא יתערבו בעניניה. כל חבר משלם שקל בכל שנה, העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט. הרשות לכל קהלה ליסד סניף לחברה וכל חברה שולחת ציר אחד לאספה כללית. קופת החברה בירושלים. אין לחברה שום תכלית מדינית. ההשתדלות לטובת היהודים בא"י לא תסתור בשום דבר את האמונה לארצות שהיהודים יושבים שם. ועל הפרוגרמה הזאת להיות תמורת הציונות; „חלוקה" חדשה תקים את הריסת בית ישראל ותמציא מקום מקלט למיליוני גולים, שאין להם מקום מנוס. ענין ישוב א"י אינו נזכר כלל בפרוגרמה, היא איפא רק כקופת רמבה"נ.

סגולה לאנטישמות. סגולה בדוקה נגד רשעת האנטיסמיטים היא — לרכוש הון גדול. לרשעי האומות אין שליטה רק ביהודים עניים. הכלל הזה החקים גם במקרה הזה: בן הגנראל-קונסול האוסטריאי מאקס גאלדשמידט (חתן הבארון ווילהלם פון ראטשילד ז"ל) מפראנקפורט עובד בצבא בברלין ויחפוץ להמנות לפקיד־צבא אחרי שעמד בבחינה. אך בפרוסיא אין ממנים יהודים לאפיצירים, ע"כ לא יכול נכד ראטשילד להשיג חפצו. והקיסר ווילהלם בכל שנאתו את היהודים אינו יכול להעיז פנים נגד בית ראטשילד. מה עשה הפקח הזה? מנה את הצעיר לאציל בית מלכותו (קאמעריונקער) ומיד הבינו שרי הצבא, כי פה יש לעשות יציאה מן הכלל וימנוהו גם לפקיד־צבא.

תשובה לדת אבות. מיד כאשר קים הצאר את חוק הסבלנות הדתית החלו יהודים מומרים רבים לשוב לדת אבותיהם. גם פולנים רבים, שהיו אנוסים לקבל עליהם את הדת היונית, שבים עתה לדת הקתולית.

הפרעות במעליטאפאל. בפרעות שהיו בעיר הזאת, בחצי האי קרים, עמדו היהודים על נפשם וגם גברו. שלשה נוצרים נהרגו, כ"ד נפצעו פצעים קשים וששה פצעים קלים ומהיהודים לא מת אחד רק שבעה נפצעו פצעים קלים, גם שוטרים אחדים נפצעו. ארבעים נוצרים, ששלחו ידיהם ברכוש היהודים נאסרו בבית הסהר ושבעה יהודים מן הנלחמים. מספר הנוצרים היה ד' אלפים ונגדם נלחמו יהודים במתי מעט, אך גם נוצרים אחדים עמדו מצד היהודים.

גרוש היהודים מקיוב. בחרף שעבר הוציא המניסטר מירסקי פקודה, כי מותר ליהודים לשבת בקיוב. רבים השתמשו בשעת הרצון ויבאו לשבת שמה, כוננו להם עסקים וידמו, כי לא ישובו עוד ימי הרעה ברוסיא ואיש לא יחרידם עוד ממנוחתם. עתה התחדשה הגזרה וכל היהודים, שבאו שמה בשנים האחרונות לגור, יגורשו.

הפרת עצת רשעים. בקיעלץ בפולן נמצאה בעלית בית הרב נערה נוצרית אסורה בעבותים ופיה מלא קש. אין ספק, שהניחוה שם נוצרים בעלי דת הרחמנות, כהעליל עלילת-דם על היהודים.

גם אלה שביתות. רוסיא היא היום ארץ הפלאות. בכל יום נשמע משם דבר מפליא. בשביתת סטודנטים אין עוד כל חדוש שם. עתה מספרים העתונים הרוסים ע"ד שביתת תלמידי החדרים. בברוסילאוו (פלך קיוב) התאספו מאתים נערים קטנים מבני שמונה עד י"ב שנה, בני חסידים ויועצו לדרוש להקל עלם מעל צוארם. החלט לדרוש: א) כי זמן הלמוד הוא משעה 9 בבקר עד שעה 6 בערב ובינתים שתי שעות חפש בצהרים ושעה אחת הפסק; ב) ההכאה תחדל, אין רשות למלמד להכות. הילדים בחרו מקרבם דפוטציא, לשלחה אל כל המלמדים. אם לא יסכימו המלמדים לתנאים האלה אז ישבתו כל התלמידים. הילדים נצחו. — שביתה נפלאה אחרת היתה בקצת ערי פולן. מודעות נדבקו ברחובות, כי הגנבים ישבתו, יען כי הפוליציא, שלקחה עד כה בחלקם המשים פרצנט, דורשת עתה ע"ה פרצנט, באופן שהגנבים ייגעו לריק. הדבר נראה בלצנות, אבל העתונים מבטיחים, כי זה מעשה שהיה, אם גם המודעות הגזימו קצת. וכי חברות גנבים נמצאות בכמה ערים בגלוי, שהע"ט"ירים מבטיחים אצלם את הונם כמו אצל חברת אחריות — זה דבר ידוע גם לכל איש רוסי וגם לפוליציא. מדוע אין מבערים אחריהם? את התמיהה הזאת מבאר ספור השביתה.

עוד פרעות ביהודים. בסימפעראפאל נפוצה שמועה, כי נער יהודי השליך צלמים אל בית־הכסא. ההמון התנפל על היהודים, שבר דלתות וחלונות, בזז חניות עד שהשקיטם הצבא ביד חזקה, אנשי צבא נפצעו. — בגאסטינין אצל ווארשא הוכו היהודים ורכושם נבוז. רבים נפצעו.

ישיבת ראש המזרחי. הגאון ר' יצחק יעקב ריינס ראש „המזרחי" פתח בימים האלה ישיבה רבה בעירו לידא בליטא. בה ילמדו התלמידים כל חלקי התורה וספרות ישראל וגם למודי חוץ. הישיבה חלוקה לשש מחלקות והתלמידים יקבלו תעודות בכל שנה. בעל תעודה רעה ישאר במחלקה שעמד בה. הלמוד יהיה בדרך ההגיון הישר, לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא. ההשגחה הדתית והמוסרית תהיה רבה. אצל הישיבה יהיה אוצר ספרים. התלמידים מתקבלים רק מבני ט"ו שנה ומעלה. סדר הלמוד: במחלקה הראשונה ילמדו גמרא תוספות ורא"ש, תנ"ך ודקדוק. בשניה גמרא, תוספות, רא"ש ואלפס, תנ"ך, מדרש, הסגנון העברי והלשון. בשלישית גפ"ת, הפוסקים השייכים לאותו ענין ואחרונים, הכור מאמרים ותולדות ישראל ברוח התורה. ברביעית פנ"ת, פוסקים ראשונים ואחרונים ואו"ח ותולדות ישראל באריכות. בחמישית חולין יו"ד ואחרונים. בששית יו"ד ח"ב ואה"ע. בכל מחלקה לומדים מסכת אחת בפ"ע עם מפרשים. הלמודים הכללים נחלקים כמו בשש מחלקות כ"ס לאזרחים. הבחינות תהיינה בסוף אדר. ירחי ניסן ותשרי הם ירחי החפש.

מספר האגודות הציוניות. ברוסיא נמצאות עתה 1572 אגודות, באמריקה 213, ברומניא 113, באוסטריא ובגליציא 200, באנגליא 80, בקנדא 20, באפריקא הדרומית 20, ביתר מושבות אנגליא 10, בבולגריא 50, בצרפת 10, בשווייץ 10, באונגריא 10, בהולנד 5, במצרים 5. מספר כל החברות לערך 2500 (החשבון הזה אינו מדויק, כי חברות רבות מתכוננות ובטלות).

היהודי הגדול והפוליציא הקטנה. היהודי מרקוס בראון, הידוע לקוראינו בתור ידידו של רוזוועלט נשיא אמריקה, נשלח מאת ממשלת אמריקה זה הפעם השנית לאירופה להתחקות על שרשי הנדידה לאמריקה ולחקור על הסבות הגורמות את הנדידה הרבה בשנים האחרונות. בראון הוא יליד אונגריא ופקידי אונגריא יודעים אותו, כי באונגריא היה אדם פשוט, פועל אצל בעל מלאכה, ואחרי שבאונגריא אי אפשר לאדם פשוט מתוך העם לעלות לגדולה וביחוד ליהודי בלתי מתכחש לדתו, על כן בבאו לאונגריא ותעודה בידו מאת המניסטריום לעניני חוץ באמריקה לא האמינה לו הפוליציא ותשמור כל צעדיו ותארוב לו כעל גנב ורמאי, וכן הלשין עליו פקיד הפוליציא, כי הוא רמאי שברמאים. בראון לא יכול לסבול את זאת ויקרא לעזרה את צירי אמריקה בבודפסט ובווין והמה הרעישו את המניסטריום באמריקה ומזה התהוה סכסוך בין ממשלת אמריקה ובין ממשלת אונגריא ומשא ומתן דיפלמטי, כי ממשלת אמריקה לא תשתוק לחרפת שליחה הנוסע בפקודתה.

ה„ספרדיים". אחינו הספרדים עודם מתרחקים מאת אחיהם האשכנזים באיזו גאוה, שאינה נאה להם, אינם משתתפים בספרותם ובתנועה הלאמית, שהתעוררה אצלם. ולעמת זה נראה לדאבוננו בקרבם חבה יתרה לארמת ספרד ארץ מכורתם, אשר גרשה את אבותיהם ורבבות מהם נשרפו שם חיים ויסבלו יסורים קשים ונוראים במרתפות האינקוויזיציא, על אשר נאמן לבם לאלקי אבותם. מכל משמר ינצרו עוד היום לשון ספרד, כאלו היתה בה איזו קדושה או היו להם עכ"פ איזו משא ומתן עם העם הספרדי או היתה להם ספרות גדולה

ורחבה בשפת ספרד, כמו ליהודים האשכנזים בשפת אשכנז. והספרדים שמחים על זה ואומרים: אמנם בנים נאמנים המה היהודים הגולים לארצנו ואולי לא טוב עשו אבותינו, שגרשום. לרגלי ההכנות, שעושים בארץ ספרד לנסיעת מלך ספרד לאנגליא מצאה קהלת הספרדים בלנדון לנחוץ, להודיע את ממשלת ספרד, כי רוצים הם להגיש ברכה למלך בבואו לנדונה. ומלך ספרד בראותו את העבדים הנאמנים ההם, אמר בלבו: הלא אוכל למצוא בהם הפץ מדיני ויצו את ממשלתו, לבקש את היהודים הספרדים, שהיהודים בטורקיא, בא״י ובמצרים ידבקו בלשון ספרד ובספרותה, למען תהיה לעם ספרד השפעה שם על ידיהם. האמנם זכות לספרדים לדרוש זאת מאת היהודים והיש סבה ליהודים לעשות רצון רוצחי אבותיהם באכזריות ובכל חבלי שאול תחתית?

משדה הספרות והמדעים.

חקרי לשון

(המשך במקום סוף).

בעבר, פקדתי הוא במקום: פקד-אני, פקדת חלף: פקד-אתה, פקדת תחת פקד-את וכו׳; בעתיד, אפקוד, תחת: אני-פקד, תפקוד חלף אתה-פקד, תפקדי תמורת: את-יפקד, וזהו סבת היו״ד בסוף, וע״ד זה הלאה. ויש להעיר, כי בדבור פקדת, פקדת יש סגנונים שונים. סגנון א׳: בין לזכר בין לנקבה פקדתי (הקצור מן פקד-אנתי, ויש בו יסוד „אני״ בשלמות בתווך-התי״ו בין נו״ן ליו״ד, להוראת גוף ב׳) והוא מה שנאמר ברות „קניתי״ לזכר נכח, לפי הכתיב; סגנון ב׳: פקדת לזכר, פקדתי לנקבה, ונשאר ממנו הרבה בכתובים; סגנון ג׳: לזכר פקדת ולנקבה פקדת, כפי מה שאנחנו כותבים וגם קוראים. יכול להיות שהיה גם סגנון רביעי: פקדת בין לאיש בין לאשה, כמו שהוא בארמית, אבל אין לנו הוכחה על זאת. בעתיד לגוף ב׳ היו שלשה סגנונים: סגנון א׳: תפקדי, לאיש וגם לאשה ומזה נשאר עוד: צור ילדך תשי בהאזינו (ואולי זוהי הסבה ליו״ד הקטנה) וחטאתם מלפניך אל תמחי בירמיה י״ח ב׳; סגנון ב׳: לזכר, תפקוד ולנקבה תפקדתי (חלף תפקד-אתי, כמו שנמצא בעבר ובעתיד כפול גם במלות-הגוף: אני עניתי אני אמרתי, ואת תדבר אלינו ועוד אחרים) ונשאר מזה עוד ה„כתיב״ בשמואל ב׳, כ״ה, ל״ד במאמר דוד לאביגיל ותבאתי לקראתי (היה נראה שהקרי הוא: ותבאי, אבל כפי הנרשם: ותבאת קרי, יהיה לנו גם היום מעין נוסח: תפקדת לאשה ב׳ בעתיד); ג׳: לאיש: תפקוד ולאשה: תפקדי, כאשר הוא עד היום. בצווי לנקבה יחידה היה ג״כ שני דיאלקטים. הא׳ התפקדי והשני התפקדתי (במקום התפקד-אתי, אלא שבראשון הפילו את התי״ו, כדי שלא יתחלף במ״ב) ונותר עוד מן האחרון במיכה א׳: בבית לעפרה עפר התפלשתי (כן כתוב והקרי: התפלשי) מה שהרד״ק נדהק בזה מאד. זהו מה שרציתי לברר בזה.

עוד לא כלתה המלאכה, כי גם בבינוני נמצא מעין: ישבתי בלבנון מקננתי בארזים. הקרי הוא: ישבת מקננת, והכתיב: ישבתי מקננתי. ויקשה עלינו לומר שהוא „בינוני״ בחבור אותיות הגוף — כמו בפעל עבר ועתיד — כי מדוע לא נמצא חבור כזה רק לנקבה יחידה נכחת ולא נמצאהו גם בגוף א׳ וב׳ לנקבה יחידה ובנקבות רבות וכן בזכר, בין ביחיד בין ברבים. לא נמצא בשום גוף כלל? ומה נעשה „במלאתי משפט״ ו„אהבתי לדוש״, ששם הוא לגוף ג׳ נקבה? אד״ם הכהן ז״ל פלפל בזה בחבורו „יתרון לאדם״ על תל״ע (דפוס וילנה צד 902) והיצלה, כי לפנים אמרו: „פקדת״ בכל שלשת הגופים לנקבה יחידה בבינוני ורק ברבות הימים נתחדשה התמונה: פקדת. אך, חוץ ממה שהוא זר לומר, שאמרו פוקדת בכל ג׳ הגופים בנקבה יחידה בבינוני, לא אבין בשום אופן מה ענין ליוד „הנכתבת בישבתי מקננתי, והנכתבת וגם נקראת „באהבתי לדוש״ וב„אל תשמחי איבתי״ (מיכה ז׳, שהנגינה מלעיל והיו״ד לפ״ז איננה לכנוי כמ״ש הרד״ק) וב„מלאתי משפט״? ויש מחשובי המדקדקים הקדמונים, שרצו לאמר, כי „ישבת״, „מקננת״ הוא מורכב מעבר ובינוני. אבל גם על אלה יקשה מ„אהבתי לדוש״, שהוא לנקבה נסתרה וא״א לאמר שהוא מורכב. גם יקשה עליהם, מדוע לא נמצא הרכבה כזאת רק בנקבה יחידה ב׳ ולא בשאר הגופים ולא ברבות? ובזכר לא נמצאה כלל? גם בזה דקדקתי הרבה ואחרי זמן רב מצאתי דרך נבונה וסלולה. אך בטרם נוציא משפט יש להתבונן, כי נמצא בספרי הקדש לא מעט יוד״ין וגם ווי״ן הנראים לכאורה כעודפים ומיותרים, כעין: שכני סנה, הישבי בשמים, רעי האליל, חיתו-שדה, חיתו-יער בני-אתנו, בנו צפר, בנו-בער ועוד כאלה לרב. והדעת לא תניחנו להחליט, שכל אלה הם באמת מיתרים. כי אין בל יתרון ועדף בתנ״ך. והנה אחרי העיון מצאתי כדברים האלה: כל היודין האלה דין אחד להם עם היו״ד של הראבני, השמעני, כי כלן באות לסמן את היחס באיזה מובן ידוע.

(סוף יבא).

משה יוסף הלמן.

הזמרה והבריאות. הזמרה מעמיקה את רנועות הנשימה, ובזה היא מגדילה את חלל הריאה, להכיל אויר יותר. הזמרה מחזקה את שרידי הבשר. הזמרה מרבה את חליפת החמר בגוף, בהועילה להרבות בו את הכנסות האויר עם החמצן, בהעירה את השתן ובהרבותה את תאות האכילה והשתיה. על כן הרגילים בזמרה הם בריאים, שמנים וטובי מראה. חמר האמאנ-לאבין, אשר בדם, מתרבה. תנועת הקרום, שבין החזה והכרש ועור הבטן בשעת הזמרה, הועיל הרבה לעכול. הזמרה פועלת לטוב על התפתחות חלל החטם והגרון, חוש השמועה מתחזק. הזמרה מגינה ומצילה מפני מחלות הריאה. הזמרה פועלת על הגוף כשטת הרפואה על ידי דחיקת האויר (Pneumatische Therapie). הזמרה פועלת לטוב גם על הלב ומחזקתו. הזמרה מרפאה את האנשים הצעירים מחורת הפנים ועניות הדם. כל המעלות הטובות האלה מצאו הרופאים בזמרה. מזה נראה כי, חטא יחטאו בני עמנו נגד ילדיהם במנעם מהם את הזמרה, המגן הפשוט והטבעי מפני כמה מחלות, המחזקה את הגוף ומבריאתו. ישימו נא מיסדי בתי-ספר עברים חדשים זאת אל לב, להנהיג את הזמרה בבקיעות, אם לא בתור חנוך לאומי, עכ״פ בתור תרגיל של חלוץ עצמות.

ארגז מכתבים.

לשולחי השירים: לא כל היודע עברית מכרח ויכול לכתיב שירים. לנו אין צרך בהם אין מקום לשירים רבים. — **מו״ן:** בשבוע הבא. — **שפירן:** 1) לא נתן להתפרסם. 2) חשר, קול. לעניני אספות וחברות אין מקום. — **האטעל בארנ.:** שקר. ה„טאג״ איננו. מחיר „הצפה״ כ׳ כתרים, התשורות ד׳ רובל. — **ש״ב בנ׳:** „הצפירה״ ווארשאווא ולא יותר. השלח איננו. — **מ״ב:** סאסוב אצל ברצדי.

Ich

kenne für die Hauptpflege, speziel um Sommersprossen zu vertreiben und eine zarte Gesichtsfarbe zu erlangen, keine bessere u. wirksamere medizinische Seife als die altbewährte

Bergmann's Lilienmilchseife

(Marke: 2 Bergmänner)

von

Bergmann & Co., Tetschen a/E.

Vorrätig à Stück 80 Heller in den meisten Apotheken, Droguerien Parfumerien und Friseurgeschäften.

גימנזיום עברי.

בית הספר אשר לנו פה הקים לו מטרה נכבדה, לחבר חנוך גמור בכל מיני הלמוד של הגימנזיום עם ידיעה עמוקה בתורה נ"ך, דקדוק, גמרא ומפרשים. התלמידים יחונכו ע"פ האמונה המסורה לנו. תלמידים מגליציא ומרוסיא, שאינם בקיאים בשפת אשכנז, מוכרחים להכנס פה למחלקת ההכנה לחדשים אחדים, להכון לגימנזיום שלנו. מחיר הלמוד, המעון והמזונות לתלמיד אחד מן חמשים כתר ולמעלה להדש. יתר הפרטים מודיע תמיד

Dr. M. Jung, Rabbiner
Ung. Brod. (Mähren).

איינע הערצענסזאכע

פערלאנגט אין אללען טראפיקען נור

ח. ל. שפיטץ'ס

ציגארעטטענהילזען אוים קראקוי.

איינע גראסע אנצאהל יודישע ארבייטער פינדען דא איהר בראט, וואביי די קוואליטאט, זאווי די אויספיהרונג קיינעסוועגס אנדערען נאכשטעהען. זוכט דאך ניכט כלאס דעם פאראורטיילס וועגען יוסט פרעמדע אדער אויסלאנדישע פאבריקאטע, וועלכע ביי דערזעלבען קוואליטאט טייערער קאסטען.

די הערדען ציאניסטען מאכע איך בעזאנדערס אויפמערקזאם, דאסס איך פאן יעדער שאכטעל איינען קרייצער דעם נאציאנאל פאנד צופיהרע.

ROSEN-PAPRIKA Szegediner I-a süss garantiert, echt, anerkannt vorzügliche Qualität. Eigene Fächsung per Kg. um 5 Kronen. Versand unter Nachnahme von 1 Kg. aufwärts postportofrei.

Versandtgeschaft von allerlei Landesprodukten

HAUPT A. RUDOLF

Budapest (Ungarn) VII. Ovodagasse 22.

Wyd.: { Naftali Hof. / S. M. Lazer.

Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer.

Drukiem S. L. Deutschera w Podgórzu

Gesammt-Activen 153 Millionen Kronen **Versicherungsstand 463 Millionen Kronen.**

NEWYORKER GERMANIA

Lebens-Versicherungs-Gesellschaft

General-Agent: Ascher Bannet, Krakau, Dietelsg. 49.

Der ganze Reingewinn wird an die Versicherten verteilt. — Dividenden-Bezug vom zweiten Versicherungsjahre ab. Unanfechtbare Polizzen. — Kriegsversicherung ohne Zusatzprämie.

Agenten werden gegen gute Provision aufgenommen.

כשר „אכאטאל" כשר

אין פאלשטענדיגער ערזאטץ פיר בוטטער אונד שמאלץ, האט דאס אויסזעהען וויא נאטורבוטטער.

אין יעדער קיכע אונענטבעהרליך צום קאכען, בראטען עט באקען. אונד וועגען זיינער וייכען בעשאפענהייט אויך אויף בראד שטרייכבאר.

ענטהעלט קיינע טיערישע סובסטאנצען אונד איזט כשר אפילו למהדרין. איזט בילליג, איין האלבעס קילא פאקעט קאסטעט נור 80 העללער, האלט זיך לאנגע, ווירד ניכט ראנציג. וויר זינד אויך מיט הכשר פאן היעזיגען ראבינער הרה"ג ה"ר נפתלי האלבערשטאמם פערזעהען.

ווער שטרענג כשר געניססען וויל פערלאנגע אונזערע פפלאנצען-בוטטער מיט מארקע „**אכאטאל**". מיט פראבען שטעהען וויר צו פערפיגונג.

ען גראסיסטען געוואהרען וויר ענטשפרעכענדען ראבאטט.

Ochotnicki & Apter, Chrzanów (Galizien).

קאנצערט־גראמאפאן אונד פאנאגראף.

ריעזיגע איסוואהל פאן יודישען אונד העבראישען פלאטטען אונד וואלצען נור אין אונטערצייכנעטעם ספעציאלהויז צו בעציעהען. עכטער קאנצערט-גראמאפאן, מיט 10 פלאטטען גראטיס, נור 35 פל. קאנצערט פאנאגראף מיט 5 וואלצען גראטיס נור 8 פל. פרייזקוראנטע גראטיס אונד פראנקא. ערסטעס ספעציאלהויז פאן עכטען גראממאפאנען אונד פאנאגראפען ען גראס עט ען דעטאיל.

Josef Wechsler, Krakau und Warschau.
(in Krakau Grodgasse 71).

Nur fl. 3.50

Ein

Weltwunder

bildet schon seit Jahren unsere

berühmte

Genau regulirt! 5 Jahre Garantie!

HERREN-PRACHTGARNITUR

bestehend aus **30 Stück prachtvollen** und praktischen **Gegenständen** samt einer **echten Anker-System-Roskopfuhr**, und zwar:

1 echte Anker-System-Roskopfuhr, genau gehend.
1 feine Golddouble-Panzerkette oder feine prima Massiv-Nickelkette mit Kompass.
1 Futteral zur Anker-System-Roskopfuhr.
1 Golddouble-Fingerring, neueste Façon, mit imitirten Brillanten.
2 Golddouble-Manchettenknöpfe, bleiben immer neu.
3 Brustknöpfe, Chemisetten.
3 Patent-Umlegkragenknöpfe.
1 Seidenkrawatte, licht oder dunkel.
1 Notizbuch, sehr schön und praktisch.
1 Schreibkassette, enthaltend 30 prakt. Gegenstände: Briefpapier, Couverts, Federstiel, Löschblatt etc.
1 Toilettetaschenspiegel mit gutem Kamm.
1 Bartbürstel, sehr gut, mit schönem Etui.
1 Bartwichse, vorzügliche Sorte.
1 Taschenmesser mit Zelluloidschale, mit Zahnstocher, Ohrlöffel und Nagelputzer.
1 Patent-Krawattenhalter aus Nickel.
1 hocheleg. Krawattennadel, Façongold.
1 Kronen-Geldbörse aus Leder.
1 Wiener Nickelkrayon mit Federhalter etc.
1 Zigarrenspitze, echt Meerschaum, schön anrauchend.
1 Zigarrentasche aus Lederimitation mit Sportbild.
1 vorzügliche Hauspfeife samt Rohr.
1 Aschenschale, schön bemalt.
1 praktisches Taschen-Feuerzeug.
1 Zigarrenabschneider aus Nickel.
1 Geduldspiel, sehr interessant.

Alle diese 30 prachtvollen Schmuckgegenstände samt der genau gehenden **echten Anker-System-Roskopfuhr** sind mehr als das **Doppelte wert** und **kosten nur** **fl. 3.50**

Die reelle und solide Bedienung der P. T. Kunden beweisen die vielen, täglich einlaufenden Anerkennungs- und Nachbestellungsschreiben. Einige Auszüge über die Zufriedenheit der Glaubensgenossen:

1) Wirklich bewundernswert sind Ihre Garnituren, bitte gefl. noch 2 Garnituren unter N. N. zu senden. Achtend Rabbiner M. Hager, Borso Ung.

2) Bin mit Ihrer Sendung sehr zufrieden und senden Sie für meinen Bruder an meine Adresse auch 1 Garnitur unter Nachnahme. Hochachtend N. J. Kamionker, Restaurateur, Nachod Böhmen.

Gegen Nachnahme oder Vorherkassesendung zu beziehen durch das

Warenhaus Ch. Kapelusz, Krakau-S.

Hotel Londres

Krakau, Stradom

Inhaber

SALOMON WASSERLAUF

גרעסטעס האטעל דער יודישען קויפמאנס-וועלט, נייא רענאוויערט שענע צימער, גוטע קיכע, שטרענג כשר, פיר זאממערסעזאן שענען גארטען איינגעריכטעט. פיר פרעמדע געסטע, וועלכע ערצטע ברייכען בעסטענס געאייגנעט. עמפפאהלען צו בילליגסטען פרייזען.

מעטה משובח

M. AMSTER

Krowodrze bei Krakau

גראס-מעטהברויעריי

עמפפיעהלט זיין פאבריקאט, וועלכעס אללגעמיין בעליעבט איזט מיט אללערביללינסטען פרייזען, אללערליי סארטען א. צ. שטארקען עט זיסען מעטה אייגפאך אונד דאפפעלמעטה, קאפאוויטץ וויא מאלינאק, זאוויא אויך אלטער בוטמעללען-מעטה. פערזוכעט איינמאל צו בעשטעללען אונד איהר בלייבט מיינע קונדען.

בעסטע וויינקוועללע.

CH. W. BITTMANN

Weingrosshandlung

Czernowitz, Rathhausstr. Nr. 18.

עמפפעהלע מיינען וויינגראססלאגער פאן עכט נאטור רומענישע וויינע, וויא אויך אונגארישע מעדיצינאל-וויינע צו זעהר בילליגען פרייז.

בעאכטענסווערט איזט, דאס איך מיינע וויינע פאן דען בעסטען טרויבען-סארטען פערזענליך אין דער וויינלעזע פרעססע, איך קאן דאדורך פיר דיע עכטהייט דערזעלבען גאראנטירען.

אום צאהלרייכע אויפטרעגע ביטטע:

חיים זאב ביטטמאנן

טשערנאוויץ, ראטההויזשטראססע נו' 18.

נאך דעם בראנד אין דער שווייץ

פערקויפע איך איינע עכטע זילבער־אוהר אום fl 4.50 עבענזא איינעלאנגע זילבער-קעטטע אום fl 1.25 פר. נאכנאהמע. זאלאנגע פאר-ראטה רייכט.

Josef Feil, Krakau, Grodgasse 60

Uhrmacher & Juwelier

אויף פערלאנגען זענדע פרייזקוראנטע גראטיס & פראקא.